

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΒΑ)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ
ΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Χλέτσος Αργύρης

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2022

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων : MBA» με τίτλο:

«Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή Ονοματεπώνυμο

ΧΛΕΤΣΟΣ ΑΝΑΡΓΥΡΟΣ

Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Χλέτσος Αργύρης

Σημαντικοί όροι: Κόστος, έξοδο, Πλήρης Κοστολόγηση, Συμπεριφορά Κόστους, Σταθερό κόστος, Μεταβλητό κόστος, Ημιμεταβλητό κόστος, Sticky cost.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Την τελευταία δεκαετία έχουν γίνει πολλές έρευνες πάνω στην λογιστική κόστους για το κατά πόσο ισχύει η υπόθεση ότι το κόστος συμπεριφέρεται συμμετρικά όταν αυξάνετε ή μειώνετε το επίπεδο της παραγωγικής δραστηριότητας μιας οικονομικής μονάδος.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να εξετάσει και να καταγράψει τη ύπαρξη ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους (sticky cost) στις βιομηχανικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2000-2009. Το κόστος το οποίο αυξάνεται περισσότερο όταν υπάρχει αύξηση της δραστηριότητας από όσο μειώνεται όταν υπάρχει αντίστοιχη μείωση της δραστηριότητας ονομάζεται sticky cost.

Τα αποτελεσματα της ερευνας καταγραφουν σηματικα στοιχεια για την υπαρξη ασσυμετρης συμπεριφορας κοστους.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1 : Ροή δαπανών στις οικονομικές καταστάσεις.....	12
Διάγραμμα 2 : Κατηγορίες κόστους βάση το χρόνο αναγνώρισης τους ως έξοδα.....	18
Διάγραμμα 3 : Γραφική αποτύπωση του μεταβλητού κόστους.....	27
Διάγραμμα 4 : The Linearity Assumption and the Relevant Range.....	28
Διαγραμμα5 : Γραφική αποτύπωση του σταθερού κόστους.....	29
Διάγραμμα 6 : Γραφική απεικόνιση του μεικτού κόστους.....	31

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Τύπος προσδιορισμού του κόστους παραχθέντων προϊόντων.....	24
Πίνακας 2: Διαδικασία υπολογισμού του κόστους των πωληθέντων στις βιομηχανικές επιχειρήσεις.....	25
Πίνακας 3: Σχέσεις μεταβλητού και σταθερού κόστους.....	28
Πίνακας 4: Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, 1999-2002.....	44
Πίνακας 5: Αποτελέσματα παλινδρόμησης, eViews.....	53

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	8
1.1 Προσδιορισμός του υπό μελέτη προβλήματος και η σημασία του	8
1.2 Διάρθρωση Εργασίας	12
2. Βασικές Έννοιες και Δομικά Στοιχεία της Λογιστικής Κόστους	14
2.1 Έννοια και Ορισμός του Κόστους.....	14
2.2 Εννοιολογική Οριοθέτηση του Εξόδου.....	16
2.3 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Δαπάνης.....	17
2.4 Κόστος – Δαπάνη – Έξοδο - Ομοιότητες και διαφορές.....	18
2.4.1 Κατηγορίες Κόστους.....	18
2.4.2 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τις Συνιστώσες του Κόστους Παραγωγής	19
2.4.3 Διακρίσεις των Στοιχείων Κόστους με Βάση το Χρόνο Αναγνώρισης τους ως Εξόδων	20
2.4.4 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση την Ομαδοποίηση των Συνιστωσών του Κόστους Παραγωγής.....	21
2.4.5 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση το Κριτήριο Προορισμού	22
2.4.6 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τη Σχέση του με τις Λειτουργίες της Επιχείρησης	23
2.4.7 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τον Τρόπο Ενσωμάτωσης του στον Εκάστοτε Φορέα.....	23
2.4.8 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τη Συμπεριφορά των Στοιχείων του Κόστους Παραγωγής όταν Μεταβάλλεται το Επίπεδο Δραστηριότητας	24
2.4.9 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση το Χρόνο Προσδιορισμού του	25
2.5 Προσδιορισμός του Κόστους Παραχθέντων και του Κόστους Πωληθέντων.....	26
2.5.1 Υπολογισμός του κόστους των παραχθέντων έτοιμων προϊόντων	27
2.5.2 Η απεικόνιση του κόστους των πωληθέντων στην ΚΑΧ	27
3. Η Εκτίμηση του Κόστους και της Συμπεριφοράς του	29
3.1 Εισαγωγή.....	29
3.2 Διάκριση του Κόστους με Βάση τη Συμπεριφορά του	29
3.2.1 Μεταβλητό Κόστος	29
3.2.2 Σταθερό κόστος.....	31
3.2.3 Μικτό ή Ημιμεταβλητό Κόστος.....	33
3.3 Μέθοδοι Εκτίμησης Δαπανών.....	35
4. Πλήρης Κοστολόγηση	36
4.1 Έννοια και Σκοπός της Κοστολόγησης	36
4.2 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Πλήρους Κοστολόγησης	38
4.3 Συγκέντρωση και Επιμερισμός των Γ.Β.Ε. στα Κέντρα Κόστους.....	40
4.4 Υπέρ και Κατά της Πλήρους Κοστολόγησης	41
5. Η Οικονομία της Ελλάδος την Περίοδο 2000 – 2009	44
6. Μεθοδολογία Έρευνας	55
6.1 Γραμμική Παλινδρόμηση.....	55
7. Αποτελέσματα Έρευνας	56

8. Πρόταση για περαιτέρω έρευνα	58
9. Βιβλιογραφία	59

1. Εισαγωγή

1.1 Προσδιορισμός του υπό μελέτη προβλήματος και η σημασία του

Ο έλεγχος του κόστους είναι ζωτικής σημασίας για κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα, και η μη στοχευόμενη επεξεργασία του θα επηρεάσει τα κέρδη ανά πάσα στιγμή. Ένα από τα στοιχεία του κόστους που πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη αποτελεί η λεγόμενη «φύρα», η οποία μπορεί να δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια της παραγωγής και ακόμη και κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων διαχείρισης, πώλησης και διανομής. Επίσης καθότι το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγικής διαδικασίας επηρεάζεται από τον ανθρώπινο παράγοντα ένα καλό σύστημα ελέγχου κόστους ξεκινά με τη συμπεριφορά των εργαζομένων στον οργανισμό καθώς οι εργαζόμενοι είναι καθοριστικοί για την επίτευξη των οργανωτικών στόχων.

Μια από τις απόψεις που έχει αρκετούς υποστηρικτές είναι ότι η διοίκηση πρέπει να παρακολουθούν το κόστος και το κέρδος θα φροντίσει μόνο του (Brumbaugh (2008)). Το συμπέρασμα είναι ότι το κόστος θα πρέπει να ελέγχεται καθότι οποιαδήποτε μη τεκμηριωμένη μείωση του κόστους μπορεί να μεταφραστεί σε μείωση της ποιότητας του προϊόντος. Η διοίκηση συνήθως αναγκάζεται να υιοθετήσει διάφορες μεθοδολογίες και τεχνικές προκειμένου να ρυθμίσει (έλεγχο) αντί να μειώσει το κόστος. Ο Sikka (2003) ήταν της γνώμης ότι το σύστημα ελέγχου κόστους αποτελείται από μεθόδους και διαδικασίες που βοηθούν στη ρύθμιση του κόστους λειτουργίας μιας επιχείρησης και διασφαλίζουν ότι το κόστος δεν υπερβαίνει ένα ορισμένο επίπεδο. Ο έλεγχος του κόστους λειτουργεί με τον καθορισμό προτύπων με σκοπό τη διατήρηση της απόδοσης σύμφωνα με τους εκαστοτε στόχους. Καθώς η διοίκηση φιλοδοξεί να αυξήσει την παραγωγικότητα για περισσότερα κέρδη, θα υπάρχει αυξανόμενο κόστος και αυτή η αύξηση πρέπει να καταγράφεται αναλυτικά από το αρμόδιο τμήμα.

Η ανάλυση της συμπεριφοράς του κόστους είναι σημαντική λειτουργία για την διοίκηση μια οικονομικής μονάδος αφού πάνω της στηρίζονται πολλές αποφάσεις της. Οι αποφάσεις των διοικήσεων για την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθήσουν, την διαδικασία παραγωγής και τον τρόπο διαχείρισης του κόστους επηρεάζουν τα κέρδη της οικονομικής μονάδος. Για αυτό το λόγο, οι διοικήσεις δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στις σχέσεις του που αναπτύσσονται μεταξύ του κόστους, των πωλήσεων, του κέρδους και του όγκου παραγωγής

Ο Siyanbola (2013) ανέλυσε τρόπους με τους οποίους ο έλεγχος του κόστους θα μπορούσε να εφαρμοστεί αποτελεσματικά προκειμένου να ρυθμιστούν τα έξοδα έτσι ώστε να επιφέρουν αυξημένες αποδόσεις σε όρους κερδοφορίας και όχι να τις μειώσουν. Στο αποτέλεσμα της έρευνας του είναι προφανές ότι ο έλεγχος του κόστους έχει θετικό αντίκτυπο στην κερδοφορία της επιχείρησης και ότι το στοιχείο του κόστους, όπως τα υλικά, η εργασία και τα γενικά έξοδα και η συμπεριφορά των εργαζομένων θα μπορούσε να ελεγχθεί στρατηγικά με μέτρα όπως η λογιστική, η συλλογή και καταγραφή δεδομένων και η αναφορά δεδομένων. Η διαφώτιση και την παρακίνηση των εργαζομένων με διάφορα κίνητρα οδηγούν σε καλύτερο έλεγχο του κόστους και τότε εξασφαλίζεται μεγαλύτερη κερδοφορία.

Παραδοσιακά, το κόστος χωρίζεται σε σταθερό και μεταβλητό το οποίο μεταβάλλεται συμμετρικά με τον όγκο της παραγωγικής δραστηριότητας. Ο παραπάνω ισχυρισμός έχει άμεση σύνδεση με την χρονική διάρκεια που εξετάζουμε τη συμπεριφορά του κόστους ή αλλιώς την Συνήθης Ακτίνα Δραστηριότητας (Relevant Range), στην οποία τα κόστος συμπεριφέρεται γραμμικά. Μέσα στο διάστημα αυτό τα σταθερά κόστη παραμένουν ίδια στο σύνολο τους αλλά μεταβάλλονται ανά μονάδα, και τα μεταβλητά κόστη μεταβάλλονται στο σύνολο τους αλλά παραμένουν σταθερά ανά μονάδα.

Η δομή του κόστους μέσα σε μια οικονομική μονάδα είναι η αναλογία του σταθερού και του μεταβλητού κόστους με το συνολικό. Η αναλογία αυτή διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από κλάδο σε κλάδο αλλά και ανάμεσα σε επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου. Οι επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου, όπως τα εργοστάσια μεταποίησης, παρουσιάζουν υψηλά σταθερά κόστη. Εν αντιθέσει, οι επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας, όπως ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα μεταβλητού κόστους.

Την τελευταία δεκαετία, έχουν γίνει πολλές έρευνες πάνω στην λογιστική κόστους για το κατά πόσο ισχύει η υπόθεση ότι το κόστος συμπεριφέρεται συμμετρικά όταν αυξάνεται ή μειώνεται το επίπεδο της παραγωγικής δραστηριότητας μιας οικονομικής μονάδος. Η συμπεριφορά του κόστους είναι ένα σημαντικό ζήτημα στη λογιστική κοστολόγησης καθώς επηρεάζει ευρέως διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, πολλές τεχνικές που χρησιμοποιούνται γενικά από διευθυντικά στελέχη, λογιστές και οικονομικοί αναλυτές εξαρτώνται κυρίως από τη συμπεριφορά κόστους, όπως το συμβατικό ABC, εκτίμηση κόστους και ανάλυση κόστους-όγκου-κέρδους. Η κατανόηση της ύπαρξη ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους (sticky cost) είναι σημαντική και έχει άμεση οφέλη για την κερδοφορία της επιχείρησης, καθώς παρέχει χρήσιμες πληροφορίες στους διευθυντές που λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά έλεγχος κόστους

και σε εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς (π.χ. χρηματοοικονομικούς αναλυτές) που αξιολογούν την απόδοση της εταιρείας. Καθώς η παγκόσμια οικονομία γίνεται όλο και πιο ανταγωνιστική λόγω της παγκοσμιοποίησης, η λειτουργική και αποτελεσματική διαχείριση κόστους γίνεται ολοένα και πιο σημαντική για την επιβίωση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Η ασύμμετρη συμπεριφορά του κόστους όταν μεταβάλλεται το επίπεδο της παραγωγικής δραστηριότητας εξετάστηκε ενδελεχώς για πρώτη φορά από τους Anderson, Banker and Janakiraman, το 2003. Το κόστος το οποίο αυξάνεται περισσότερο όταν υπάρχει αύξηση της δραστηριότητας από όσο μειώνεται όταν υπάρχει αντίστοιχη μείωση της δραστηριότητας ονομάζεται sticky cost. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας των Anderson, Banker and Janakiraman έδειξε ότι το κόστος πωλήσεων, το κόστος λειτουργίας και το κόστος διοικητικής λειτουργίας αυξάνονταν κατά μέσο όρο κατά 0,55% για κάθε 1% αύξηση των πωλήσεων, αλλά μειώνονταν μόνο κατά 0,35% για κάθε 1% μείωση των πωλήσεων.

Ύστερα από την δημοσιοποίηση αυτής της έρευνας ξεκίνησε ένας μακρύς διάλογος για τον βαθμό που ισχύουν τα παραπάνω συμπεράσματα, τους παράγοντες που τα επηρεάζουν και τους περιορισμούς που θέτονται. Ακολούθησαν αρκετές έρευνες, σε επιχειρήσεις σε διαφορετικές χώρες και σε διαφορετικούς τομείς δραστηριοποίησης, για το βαθμό ύπαρξης ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους (sticky cost) και το κατά πόσο επηρεάζεται από διάφορους άλλους παράγοντες, όπως ο κλάδος στο οποίο δραστηριοποιείται η οικονομική μονάδα, η κρατική παρεμβατικότητα, το πως είναι οργανωμένη η αγορά που δρουν ή τα χαρακτηριστικά της εταιρικής διακυβέρνησης των μονάδων αυτών. Τα αποτελέσματα των ερευνών είχαν μεικτά μηνύματα, άλλοτε υποστηρίζοντας την ύπαρξη του sticky cost και άλλοτε το αντίθετο.

Οι Subramaniam και Weidenmier Watson έλεγξαν την παρουσία ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους στην τιμή κόστους των πωληθέντων αγαθών και τα αποτελέσματα έδειξαν θετική σχέση. Επίσης έλεγξαν την επίδραση διαφορετικών οικονομικών συνθηκών, όπως τα ποσοστά του ΑΕΠ και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των εταιρειών, όπως το σύνολο του ενεργητικού και ο αριθμός των εργαζομένων των εταιρειών, και κατά πόσο επηρεάζουν «αρνητικά» την ασύμμετρη συμπεριφοράς κόστους. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν ότι σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης, η επίδραση της ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους είναι μεγαλύτερη και στις περιόδους που το ΑΕΠ μειώθηκε η επίδραση της ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους μειώνεται.

Στην έρευνα των Kordestani και Mortazavi, συγκρίθηκαν διάφορα μοντέλα για πρόβλεψη του κέρδους με το μοντέλο που είχε βάση τη μεταβλητότητα και ασυμμετρία του κόστους. Η μελέτη έδειξε ότι η ακρίβεια της πρόβλεψης του μοντέλου με βάση μεταβλητότητα και ασυμμετρία του κόστους είναι σημαντικά υψηλότερο από τα άλλα μοντέλα.

Σε άλλη μελέτη, οι Khani και Shafiei εξέτασαν την ασύμμετρης συμπεριφορά κόστους και τη σχέση του με τις πωλήσεις και τα αποτελέσματα της έρευνάς τους δείχνουν μια αναμφισβήτητη σχέση μεταξύ της ποσότητας των πωλήσεων και τα εταιρικά κέρδη με το επίπεδο του κόστους της εταιρείας. Αν και τα ευρήματά τους δείχνουν ότι το κόστος δεν αυξάνεται ανάλογα με την αύξηση του κέρδους, αλλά υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ τους.

Σε άλλη μελέτη, οι Banker et al. εξέτασε τη σχέση μεταξύ οικονομικής αβεβαιότητας και ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους. Εξετάζοντας διοικητικά έξοδα, γενικά έξοδα, έξοδα πωλήσεων, αριθμό εργαζομένων και τις ώρες εργασίας τους, αξιολόγησαν τη σταθερότητα του κόστους. Τα αποτελέσματα δείχνουν την παρουσία ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους στο υπό έρευνα δείγμα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι έρευνες που αναλύουν το κατά πόσο τα χαρακτηριστικά της εταιρικής διακυβέρνησης επηρεάζουν την συμπεριφορά του κόστους και το κατά πόσο τα στελέχη των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν διάφορους μηχανισμούς με σκοπό να την επηρεάσουν. Ένα θέμα που μόλις τα τελευταία χρόνια έχει τραβήξει το ενδιαφέρον πολλών ακαδημαϊκών, επενδυτών, νομοθετών καθώς και άλλων άμεσα ενδιαφερομένων και έχει λάβει πολύ κεντρική θέση στη λογιστική βιβλιογραφία είναι η έκταση στην οποία οι μάνατζερ των εταιριών αλλάζουν τα δημοσιευμένα αποτελέσματα σύμφωνα με τη θέλησή τους προκειμένου να κατευθύνουν την αντίληψη που έχουν οι επενδυτές για την αξία της εταιρίας και κατ' επέκταση της μετοχής της. Το φαινόμενο αυτό γεννά ανησυχία σχετικά με την ποιότητα των λογιστικών στοιχείων η οποία γίνεται εντονότερη όταν η οικονομία καθώς και οι εταιρίες παρουσιάζουν πτωτική πορεία και οι επενδυτές εμφανίζουν απώλειες. Η παραπάνω συζήτηση προέκυψε και από το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχουμε ευρεία χρήση λογιστικών πληροφοριών από επενδυτές και χρηματοοικονομικούς αναλυτές προκειμένου να εκτιμήσουν την πορεία των μετοχών και αυτό μπορεί να δημιουργήσει επιπλέον κίνητρο για τους μάνατζερ να επηρεάσουν τα κέρδη.

Παράλληλα, κάποιοι επενδυτές βασίζονται αποκλειστικά στα νούμερα των κερδών που δημοσιεύονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις προκειμένου να λάβουν τις αποφάσεις τους, επειδή έχουν περιορισμένη ικανότητα πρόσβασης σε πιο εξεζητημένες πληροφορίες (Cooper & Haltiwanger, 2006).

Σύμφωνα με την ιδέα των Anderson et al. (2007), υπάρχουν πολλοί λόγοι για την ύπαρξη ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους. Μερικοί από αυτούς τους λόγους περιλαμβάνονται η φυσική απροθυμία για απόλυση εργαζομένων στην περίοδο κρίσεων της οικονομικής ευημερίας, καθώς επίσης και η χρονοκαθυστέρηση που υπάρχει στις έγκριση μείωσης του όγκου δραστηριότητας και στη λάθος ή ελλιπή διαχείριση των χρησιμοποιημένων πύρων. Με τον προσδιορισμό της ασύμμετρης συμπεριφοράς κόστους Οι μέτοχοι – ιδιοκτήτες μπορούν να αναλύσουν εάν οι στελέχη επιβαρύνουν την επιχείρηση ή όχι (Khaleghi Moghadam H, Karami F (2008)).

Επομένως, αυξάνεται συνεχώς η σημασία των δημοσιευμένων αποτελεσμάτων τα τελευταία χρόνια ενώ παράλληλα αυξάνονται και οι αναφορές στη λογιστική αρθρογραφία για το Earnings Management. Τα κίνητρα για παραποίηση της απόδοσης της εταιρίας μέσω του Earnings Management προκύπτουν εν μέρει από τα συγκρουόμενα συμφέροντα μεταξύ αυτών που βρίσκονται μέσα στην εταιρία και αυτών που βρίσκονται εκτός. Αυτοί που βρίσκονται μέσα στην εταιρία όπως είναι οι ιδιοκτήτες του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών καθώς και οι μάνατζερ, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον έλεγχο που ασκούν στην εταιρία ώστε να επωφεληθούν οι ίδιοι σε βάρος των υπολοίπων μετόχων. Οι κάτοχοι του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών και οι μάνατζερ έχουν κίνητρα να προβούν σε Earnings Management προκειμένου να κρύψουν την πραγματική απόδοση της εταιρίας καθώς και τα ιδιωτικά τους οφέλη από μια τέτοια κίνηση. Επίσης οι προσδοκίες των μάνατζερ για αύξηση των μελλοντικών πωλήσεων τους οδηγεί στην δημιουργία μεγάλων μονάδων παραγωγής με σκοπό σε περίπτωση αύξησης της ζήτησης, η παραγωγή να μπορεί να ανταποκριθεί. Οι παραπάνω προσδοκίες των μάνατζερ είναι ένας ακόμη παράγοντας που βοηθά στην δημιουργία sticky costs.

1.2 Διάρθρωση Εργασίας

Η εργασία αναπτύσσεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος, το οποίο αποτελείται από τα κεφάλαια 2, 3, 4, αναπτύσσεται το θεωρητικό υπόβαθρο για την εκτέλεση της πρακτικής εφαρμογής. Ξεκινά με τη διάκριση των διαφόρων του κόστους από το έξοδο

και τη δαπάνη και γίνεται ανάλυση των κατηγοριών του κόστους. Στη συνέχεια αναφέρεται το πως καθορίζεται η συμπεριφορά του κόστους και ποιοι παράγοντες την επηρεάζουν. Το θεωρητικό μέρος της εργασίας ολοκληρώνεται με την ανάλυση της πλήρους κοστολόγησης, η οποία χρησιμοποιείται για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων των ελληνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Το δεύτερο μέρος, το οποίο αποτελείται από τα κεφάλαια 4,5,6, ξεκινά με μια ανάλυση της ελληνικής οικονομίας για την περίοδο 2000 – 2009. Επιλέχθηκε η συγκεκριμένη περίοδος καθετί είναι οι μοναδικές χρονιές που υπήρχε κανονικότητα στην ελληνική οικονομία οπότε και θα μπορούν να αναλυθούν ποιοτικά και αξιόπιστα οι ισολογισμοί των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Από το 2010 και μετά συνέπεσαν πολλά γεγονότα που επηρέασαν την ελληνική οικονομία και δημιούργησαν «ανωμαλίες» τους ισολογισμούς των επιχειρήσεων (ελληνική κρίση, Covid-19, κρίση στην εφοδιαστική αλυσίδα, πόλεμος Ρωσίας – Ουκρανίας).

Στη συνέχεια περιγράφεται η μεθοδολογία που θα εφαρμοστεί στην πρακτική εφαρμογή και τα στατιστικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν. Τα δεδομένα που θα χρησιμοποιηθούν προέρχονται από τους ισολογισμούς μη εισηγμένων βιομηχανικών επιχειρήσεων που δρουν στην Ελλάδα για την περίοδο 2001-2009. Το πρακτικό μέρος ολοκληρώνεται με την ανάλυση των αποτελεσμάτων της πρακτικής εφαρμογής που εκτελέσαμε και προτείνονται μια σειρά πιθανών θεμάτων για τον αναγνώστη που επιθυμεί να ασχοληθεί σε επίπεδο έρευνας με το αντικείμενο της «Συμπεριφοράς του Κόστους».

2. Βασικές Έννοιες και Δομικά Στοιχεία της Λογιστικής Κόστους

2.1 Έννοια και Ορισμός του Κόστους

Ο όρος κόστος χρησιμοποιείται ευρύτατα στην καθημερινή ζωή από όλους μας, εννοώντας το «αντίτιμο» ή τη «θυσία» που πρέπει να γίνει για την απόκτηση ή δημιουργία υλικών ή άυλων αγαθών. Έτσι λοιπόν και σε ότι αφορά τις οικονομικές μονάδες με τον όρο κόστος εννοούμε τις οικονομικές θυσίες που πρέπει να γίνουν με σκοπό την υλοποίηση των σκοπών για το οποίο συστάθηκαν. Το κόστος μετριέται σε νομισματικές μονάδες και η χρησιμοποίηση των οικονομικών μέσων εμφανίζεται είτε με μείωση των στοιχείων του ενεργητικού, είτε με αύξηση των στοιχείων του παθητικού.

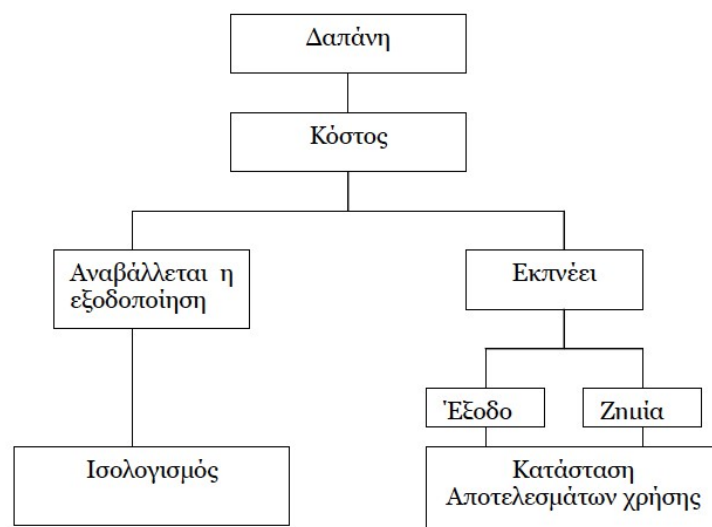
Στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία ως κόστος, ορίζεται η θυσία που πραγματοποιήθηκε προκειμένου να επιτευχθεί ένας συγκεκριμένος σκοπός και η οποία μετράται συνήθως με βάση τους πόρους που έχουν αναλωθεί, για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος σκοπός (Πηγή: Hilton, Maher and Selto, 2006). Εναλλακτικά, το κόστος θα μπορούσε να ορισθεί ως το χρηματικό ποσό το οποίο πρέπει να καταβληθεί, έτσι ώστε να αποκτηθεί ένα προϊόν ή μια υπηρεσία (Πηγή: Morse and Zimmerman, 1997). Έναν άλλο ορισμό, που αποδίδουν οι Hansen και Mowen το 2000 στο κόστος, είναι: «η χρηματική αξία που θυσιάζεται για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, τα οποία όμως αναμένεται να έχουν άμεσα ή μελλοντικά οφέλη για την επιχείρηση» (Πηγή: Hansen and Mowen, 2000).

Στην ελληνική βιβλιογραφία της λογιστικής κόστους η εννοιολογική οριοθέτηση του όρου κόστους παρουσιάζει αξιοσημείωτο ενδιαφέρον. Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ, «κόστος είναι η διάθεση ή επένδυση αγοραστικής δύναμης για την απόκτηση υλικών ή άυλων αγαθών και υπηρεσιών με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για την πραγματοποίηση εσόδων από πωλήσεις ή την κάλυψη κοινωνικών αναγκών». Ο καθηγητής Κ. Καρδακάρης οριοθετεί το κόστος ως την περιστολή της αξίας του ενεργητικού ενός οργανισμού με σκοπό την εξασφάλιση ενός πλεονεκτήματος ή κέρδους. Είναι επίσης, η ανάπτυξη των προμηθευτικών πόρων του οργανισμού, με σκοπό η ανάπτυξη αυτή να αποδώσει περισσότερα απ' όσα έχουν δαπανηθεί. Εάν δεν γίνεται χρήση του ενεργητικού, τότε δεν δημιουργείται και κόστος. Για παράδειγμα, η αγορά εξοπλισμού ή εργαλείων για το συνεργείο μιας αντιπροσωπίας αυτοκινήτου δεν μειώνει το ενεργητικό της εταιρίας, απλά αλλάζει τη μορφή του από χρήμα σε υλικά. Κατά τον Μ. Τσιμάρια, «ως κόστος νοείται το σύνολο των κάθε φύσεως και μορφής οικονομικών θυσιών, οι οποίες

απαιτούνται κάτω από δοσμένες τεχνικοοικονομικές συνθήκες για να παραχθεί ένα προϊόν ή μια υπηρεσία και να προσλάβει ορισμένη μορφή ή ιδιότητες, ως και θέση στο χώρο και στο χρόνο». Κατά τον καθηγητή Δ. Παπαδημητρίου «κόστος είναι το ποσό που επενδύθηκε σε υλικά ή άυλα αγαθά και υπηρεσίες, χρήσιμα ή απαραίτητα για την πραγματοποίηση εσόδων από πωλήσεις».

Το αντικείμενο ως προς το οποίο γίνεται η συγκέντρωση του κόστους ονομάζεται φορέας κόστους και όσο αναφορά τις βιομηχανικές επιχειρήσεις ο φορέας αυτός είναι το παραγόμενο προϊόν. Ουσιαστικά, το κόστος του προϊόντος, χρησιμοποιείται για να υπολογισθεί η αξία του αποθέματος των παραγόμενων προϊόντων ή των εμπορευμάτων, μέχρι τα αγαθά αυτά να πωληθούν. Επομένως, το κόστος απόκτησης των υλικών ή άυλων αγαθών αποτελεί ένα μέτρο της οικονομικής λειτουργίας της οικονομικής μονάδας. Όσο μικρότερο είναι το κόστος απόκτησης των αναγκαίων μέσων δράσης και υλοποίησης των συγκεκριμένων σκοπών των οικονομικών μονάδων, τόσο επιτυχέστερη κρίνεται η επιτέλεση του έργου αυτού. Είναι προφανές, επομένως, η μεγάλη σπουδαιότητα που έχουν οι πληροφορίες κόστους για τη διοίκηση των οικονομικών μονάδων και ειδικότερα των επιχειρήσεων. Κατά την πώληση, το κόστος του προϊόντος, αναγνωρίζεται ως έξοδο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, στο λογαριασμό Κόστος Πωληθέντων.

Οι παραπάνω πληροφορίες παρέχονται στη διοίκηση των επιχειρήσεων από τα διάφορα συστήματα κοστολόγησης, για τα όποια θα γίνει εκτενής αναφορά στο κεφάλαιο 4. Η ροή των δαπανών προς τις οικονομικές καταστάσεις του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης απεικονίζεται στο Διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 1 : Ροή δαπανών στις οικονομικές καταστάσεις

2.2 Εννοιολογική Οριοθέτηση του Εξόδου

Πολλές φορές, στον γραπτό ή τον προφορικό λόγο επικρατεί σύγχυση μεταξύ των εννοιών κόστους, του εξόδου και της δαπάνης. Σύμφωνα με το ΕΓΛΣ «έξοδο είναι το κόστος που βαρύνει τα έσοδα της χρήσεως». Κατά το Accounting Principles Board έξοδο είναι κάθε μείωση των στοιχείων του ενεργητικού ή κάθε αύξηση των υποχρεώσεων, που αναγνωρίζονται και μετριοούνται σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές, προέρχονται από τη δραστηριότητα της επιχειρήσεως και μεταβάλλουν την καθαρή της θέση.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του εξόδου είναι τα ακόλουθα:

1. Τα έξοδα συσχετίζονται με τα έσοδα μιας διαχειριστικής περιόδου για τον προσδιορισμό του κέρδους ή της ζημίας. Είναι δηλαδή το κόστος που έληξε (εξέπνευσε) και βαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης μέσα στην οποία δημιουργήθηκε.
2. Το κόστος που είναι ενσωματωμένο σε ένα αγαθό ή μια υπηρεσία λήγει (εκπνέει), όταν πωληθεί ή απολεσθεί ή διατεθεί σε τρίτους. Στην συγκεκριμένη περίπτωση το κόστος του αγαθού αυτού ή της υπηρεσίας γίνεται έξοδο και βαρύνει (μειώνει) το έσοδο που πραγματοποιείται από την πώληση. Έτσι το κόστος της εργασίας ενός εργατοτεχνίτη σε κάποιο παραγωγικό τμήμα δεν εκπνέει με την παρεχόμενη υπηρεσία του διότι πραγματοποιείται για την παραγωγή κάποιου αγαθού με αποτέλεσμα το κόστος αυτό να ενσωματώνεται με άλλα στοιχεία κόστους στο συνολικό κόστος του αγαθού.
3. Το κόστος των λειτουργιών διοίκησης, πωλήσεων, χρηματοοικονομικής και ερευνών – ανάπτυξης, μετατρέπεται σε έξοδο είτε στο σύνολό του, είτε κατά την αναλογία που βαρύνει τα έσοδα ή τα μικτά αποτελέσματα ή το κόστος των πωληθέντων αγαθών και υπηρεσιών της διαχειριστικής περιόδου.
4. Το έξοδο, έστω και για μια στιγμή, έχει προϋπάρξει σαν κόστος, ενώ δεν συμβαίνει το αντίθετο.

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, έξοδο είναι το «εκπνεύσαν κόστος». Δηλαδή, έξοδο είναι κάθε μείωση της καθαρής θέσεως της επιχειρήσεως (είτε μείωση του ενεργητικού, είτε αύξηση του παθητικού) που γίνεται με σκοπό την απόκτηση εσόδων ή κατά το Μ. Τσιμάρα «ως έξοδα ορίζονται τα πάσης φύσεως και μορφής ηθελημένα - κατ' αρχήν – αναλώσεις συντελεστών της παραγωγής, τα οποία πραγματοποιεί ο οικονομικός οργανισμός δια την επίτευξη του ιδιωφελούς ή κοινωφελούς αυτού

σκοπού».

Οι σπουδαιότερες κατηγορίες των εξόδων, είναι:

- Το κόστος των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή των εσόδων (π.χ. κόστος πωληθέντων, έξοδα διοικήσεως και διαθέσεως).
- Τα έξοδα από ετεροβαρείς μεταβιβάσεις στοιχείων από τις οποίες δεν αναμένονται έσοδα και από ατυχήματα (π.χ. φόροι, πυρκαγιές, κλοπές).
- Το κόστος που πραγματοποιήθηκε σε ανεπιτυχείς προσπάθειες.
- Η πτώση στις τρέχουσες τιμές των αποθεμάτων που κατέχονται για πώληση.

Τέλος, δεν περιλαμβάνονται στα έξοδα: - οι καταβολές έναντι δανείων, - οι δαπάνες για απόκτηση στοιχείων ενεργητικού, - τα ποσά που διανέμονται στους μετόχους, και - οι προσαρμογές στα έξοδα προηγούμενων χρήσεων.

2.3 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Δαπάνης

Η δαπάνη δεν αποτελεί μια ανεξάρτητη κοστολογική κατηγορία από το κόστος και το έξοδο αλλά έχει σχέση με τις διαδικασίες ή τις ενέργειες πραγματοποίησης του κόστους ή του εξόδου. Όταν μία δαπάνη μπορεί να καταλήξει ή στη δημιουργία κόστους ή στη δημιουργία εξόδου. Σύμφωνα με το ΕΓΛΣ «δαπάνη είναι η διαδικασία που ακολουθείται ή η ενεργεία πραγματοποίησης του κόστους ή του εξόδου», π.χ. δαπανώ για την αγορά ενός μηχανήματος, μιας πρώτης ύλης, ενός κτιρίου ή για τη χρησιμοποίηση υπηρεσιών τρίτων και για τη μίσθωση της εργασίας εργατοϋπαλλήλων. Δαπανώ σημαίνει ενεργώ ή ακολουθώ τις αναγκαίες διαδικασίες υλοποίησης μιας επένδυσης σε υλικά αγαθά και υπηρεσίες.

Η δαπάνη για αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού, μιας πρώτης ύλης, ενός κτιρίου ή η δαπάνη εκπαίδευσης προσωπικού αποτελούν ενδεικτικές ενέργειες πραγματοποίησης κόστους. Η δαπάνη ανάλωσης των παραγωγικών συντελεστών ή η δαπάνη συντήρησης του μηχανολογικού εξοπλισμού αποτελούν ενέργειες μετατροπής του κόστους μια μορφής σε κόστος μια άλλης μορφής. Η πώληση έτοιμων προϊόντων ή η παροχή υπηρεσιών, καθώς και οι δαπάνες διοίκησης αποτελούν ενδεικτικές ενέργειες μετατροπής του κόστους σε έξοδο. Επομένως, όταν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία διατίθεται σε τρίτους το ενσωματωμένο σε αυτά κόστος εκπνέει και μετατρέπεται αυτομάτως σε έξοδο.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι η δαπάνη δεν είναι μια ανεξάρτητη κοστολογική κατηγορία , όπως το κόστος και το έξοδο, αλλά την διαδικασία πραγματοποίησής τους.

2.4 Κόστος – Δαπάνη – Έξοδο - Ομοιότητες και διαφορές

Οι βασικές ομοιότητες και διαφορές του κόστους, του εξόδου και της δαπάνης, είναι οι ακόλουθες:

1. Το κόστος πριν την εκπνοή του αποτελεί στοιχείο Ενεργητικού του Ισολογισμού, ενώ το έξοδο αποτελεί στοιχείο διαμορφωτικό των αποτελεσμάτων χρήσης.
2. Το κόστος προϋπάρχει έστω και για λίγο του εξόδου, ενώ δεν ισχύει το αντίθετο.
3. Το κόστος όταν είναι ενσωματωμένο στο κόστος παραγωγής αποτελεί στοιχείο του ενεργητικού και μπορεί να μεταφερθεί από μια λογιστική περίοδο σε μια άλλη ενώ το έξοδο, όπως το λειτουργικό κόστος της Διοίκησης, και της διάθεσης που δεν απορροφάται από το κόστος παραγωγής, συνδιαμορφώνει το αποτέλεσμα της περιόδου μέσα στην οποία πραγματοποιείται.
4. Κόστος που έχει εκπνεύσει μέσα στη χρήση και αφαιρείται από τα έσοδα για τον προσδιορισμό των Αποτελεσμάτων χρήσης
5. Το κόστος μπορεί να αλλάξει σε μορφή εντός της οικονομικής μονάδας. Για παράδειγμα το κόστος των άμεσων υλικών που καταναλώθηκαν για την παρασκευή ενός προϊόντος μετατρέπεται σε κόστος του παραχθέν προϊόντος. Στη συνέχεια, όταν πωλείται το παραχθέν προϊόν εντός της περιόδου που παράγεται ή σε επόμενες, το κόστος του εκπνέει και μετατρέπεται σε έξοδο.
$$\text{ΕΣΟΔΑ Χρήσης} - \text{ΕΞΟΔΑ Χρήσης} = \text{ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Χρήσης (Κέρδος ή Ζημία)}.$$

2.4.1 Κατηγορίες Κόστους

Μέχρι στιγμής έχει γίνει λόγος για το κόστος σαν μια γενική έννοια. Εάν ληφθούν υπόψη διάφορα κριτήρια, το κόστος μπορεί να καταταχθεί σε διάφορες κατηγορίες.

2.4.2 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τις Συνιστώσες του Κόστους Παραγωγής

Υπάρχουν τρεις βασικοί τύποι κόστους που περιλαμβάνονται στα παραγόμενα προϊόντα σε μία βιομηχανική επιχείρηση:

- Κόστος Άμεσων Υλικών (πρώτες ύλες)
- Κόστος Άμεσης Εργασίας
- Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα (Γ.Β.Ε.)

Τα κόστος των πρώτων υλών αφορά το κόστος απόκτησης όλων των υλικών, τα οποία ενσωματώνονται στο παραγόμενο προϊόν και συνδέονται άμεσα με αυτό. Τα υλικά αποκαλούνται πρώτες ύλες πριν εισαχθούν στην παραγωγική διαδικασία, ενώ εφόσον έχουν εισαχθεί, θεωρούνται άμεσα υλικά. Για πολλά προϊόντα τα Άμεσα Υλικά αποτελούν το μεγαλύτερο, από πλευράς συμμετοχής, στοιχείο κόστους σε ένα παραγόμενο προϊόν. Αναλυτικότερα, σαν πρώτες ύλες θεωρούνται:

1. Τα υλικά που αγοράζονται ειδικά για την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης και τα οποία αποθηκεύονται στην αποθήκη πρώτων υλών για όταν πρέπει να χρησιμοποιηθούν.
2. Τα προϊόντα που έχουν ήδη παραχθεί αλλά ξαναχρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων προϊόντων και τα οποία παραλαμβάνονται από την αποθήκη έτοιμων προϊόντων.
3. Τα ημικατεργασμένα που προχωρούν, σύμφωνα με την παραγωγική διαδικασία, από μια επεξεργασία σε άλλη ή από ένα τμήμα του εργοστασίου σε άλλο.

Την άμεση εργασία, η οποία αποτελείται από το κόστος πληρωμής των εργαζομένων που μετατρέπουν τα άμεσα υλικά σε έτοιμα προϊόντα, είναι δηλαδή η εργασία που προσφέρουν οι εργαζόμενοι οι οποίοι ασχολούνται άμεσα με την επεξεργασία των πρώτων υλών (Πηγές: Horngren, Datar and Foster, 2003; Hilton, Mayer and Selto, 2006) Τόσο τα άμεσα υλικά, όσο και η άμεση εργασία, αποτελούν το Άμεσο Κόστος Παραγωγής, καθώς επιβαρύνουν απευθείας το παραγόμενο προϊόν.

Τα Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα, είναι όλα τα άλλα έξοδα που πραγματοποιούνται από μια επιχείρηση για τη μετατροπή των πρώτων υλών σε έτοιμα προϊόντα, τα οποία δεν μπορούν να καταμεριστούν άμεσα στην παραγωγή του συγκεκριμένου προϊόντος. Τα έξοδα αυτά δε συνδέονται με κάποιο συγκεκριμένο φορέα αλλά για περισσότερους από έναν φορείς. Τα Γ.Β.Ε. είναι απαραίτητα στην παραγωγική διαδικασία, δεν μπορούν να αποδοθούν σε ένα συγκεκριμένο προϊόν, και επιμερίζονται στα

παραχθέντα προϊόντα, έτσι ώστε να υπολογισθούν τα κόστη που καταναλώνει το κάθε προϊόν. Για παράδειγμα, η κόλλα η οποία χρησιμοποιείται για τη συγκόλληση δύο μερών είναι ένα τέτοιο υλικό. Επιπλέον, στα Γ.Β.Ε., περιλαμβάνονται και τα λοιπάγενικά βιομηχανικά έξοδα, όπως είναι οι αποσβέσεις του εργοστασίου και του λοιπού εξοπλισμού, η ασφάλεια του εργοστασίου, των κτιρίων και του εξοπλισμού, το ηλεκτρικό ρεύμα, η θέρμανση, η συντήρηση των μηχανημάτων, ο προγραμματισμός της παραγωγής, ο χειρισμός των υλικών, ο έλεγχος ποιότητας και άλλου είδους παρόμοια έξοδα τα οποία πραγματοποιούνται προκειμένου να παράγει η επιχείρηση.

2.4.3 Διακρίσεις των Στοιχείων Κόστους με Βάση το Χρόνο Αναγνώρισης τους ως Εξόδων

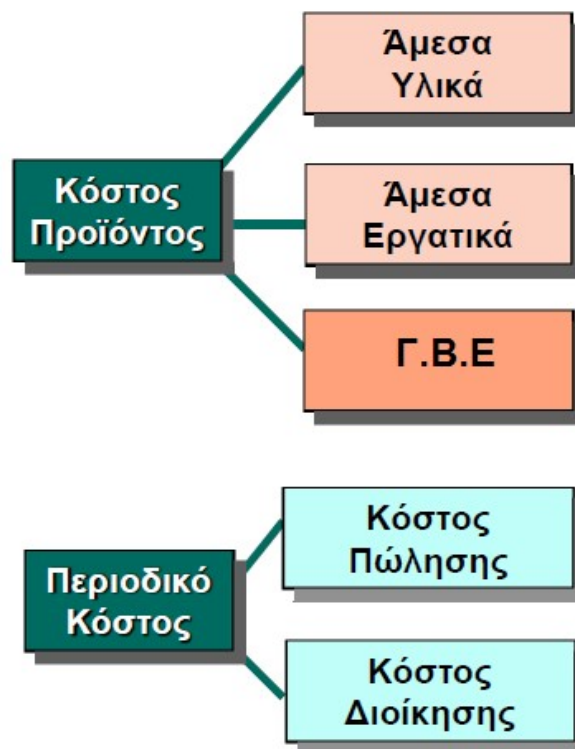
Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο τόσο για τη Διοίκηση του Κόστους, όσο και για την εξωτερική χρηματοοικονομική πληροφόρηση, είναι ο χρόνος κατά τον οποίο το κόστος αναγνωρίζεται ως έξοδο. Εάν ληφθεί σαν κριτήριο το πότε το κόστος θα μετατραπεί σε έξοδο και ποια χρονική περίοδο θα βαρύνει, η διάκριση που μπορεί να γίνει είναι μεταξύ:

- Κόστους προϊόντος
- Κόστους περιόδου.

Το κόστος ενός προϊόντος αποτελείται από όλα τα κόστη που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την παράγωγή του προϊόντος, δηλαδή τις πρώτες ύλες, την άμεση εργασία και τα γενικά βιομηχανικά έξοδα. Τα κόστη αυτά ενσωματώνονται στο παραγόμενο προϊόν και όταν ολοκληρωθεί η παραγωγή του αποθεματοποιούνται μαζί. Όταν πωληθεί το προϊόν και δημιουργηθεί το έσοδο από την πώληση τότε δικαιολογείται το ότι τα κόστη αυτά έγιναν για να πραγματοποιηθούν έσοδα και έτσι το κόστος παραγωγής των παραχθέντων προϊόντων, που μέχρι εκείνη τη στιγμή αποτελούσε στοιχείο του ενεργητικού της επιχείρησης, μετατρέπεται σε έξοδο, με την ονομασία «κόστος πωληθέντων», που αφαιρείται από τα έσοδα της περιόδου για τον προσδιορισμό του οικονομικού αποτελέσματος.

Κόστος Περιόδου, είναι το κόστος που δεν συνδέεται απευθείας με το παραγόμενο προϊόν και το οποίο δε συμπεριλαμβάνεται στον υπολογισμό του αποθέματος. Το κόστος αυτό προσδιορίζεται με βάση το χρονικό διάστημα στο οποίο πραγματοποιήθηκε και όχι με βάση τις μονάδες των εμπορευμάτων ή των αγαθών που

παρήχθησαν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα κόστος περιόδου είναι οι δαπάνες των λειτουργιών της διοίκησης, διάθεσης, χρηματοδότησης και ερευνών – ανάπτυξης που μετατρέπονται σε έξοδα είτε ολικά είτε κατά το μέρος που βαρύνουν τα έσοδα. Συνεπώς, τα κόστη περιόδου, αναγνωρίζονται ως έξοδα τη χρονική περίοδο που πραγματοποιούνται, δηλαδή δεν περιλαμβάνονται στο κόστος των αποθεμάτων (Πηγή: Hilton, Mayer and Selto, 2006). Κάθε κόστος, το οποίο δεν είναι κόστος προϊόντος, είναι Κόστος Περιόδου.

Διάγραμμα 2: Κατηγορίες κόστους βάση το χρόνο αναγνώρισης τους ως έξοδα.

2.4.4 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση την Ομαδοποίηση των Συνιστωσών του Κόστους Παραγωγής

Το κόστος με βάση την ομαδοποίηση των συνιστωσών του διακρίνεται σε 2 κατηγορίες:

- Το Πρώτο ή Άμεσο Κόστος το οποίο είναι το άθροισμα του κόστους των άμεσων υλικών και της άμεσης εργασίας, ή αλλιώς το άμεσο κόστος του προϊόντος. Έτσι το πρώτο κόστος αποτελεί συχνά μία πρώτη εκτίμηση της

διοίκησης στην προσπάθειά της να ελέγξει το κόστος των προϊόντων της.

- Κόστος Μετατροπής το οποίο είναι το άθροισμα του κόστους της άμεσης εργασίας και των Γ.Β.Ε., διότι αμφότερα συμβάλουν στη διαμόρφωση των άμεσων υλικών σε τελικά προϊόντα.

2.4.5 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση το Κριτήριο Προορισμού

Οι διοικήσεις των επιχειρήσεων επιθυμούν να γνωρίζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια το κόστος των παραγόμενων από την επιχείρηση προϊόντων όσο και το κόστος των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης. Τέτοια τμήματα μπορεί να είναι είτε ένα ολόκληρο εργοστάσιο (στην περίπτωση μιας επιχείρησης που έχει πολλά εργοστάσια) είτε μια μεμονωμένη μηχανή ή ένας μεμονωμένος εργάτης.

Τα αντικείμενα (προϊόντα, τμήματα, υπηρεσίες κ.λπ.) ως προς τα οποία γίνεται η συγκέντρωση του κόστους ονομάζονται φορείς κόστους. Φορέας Κόστους θεωρείται μία δραστηριότητα για την οποία μετράμε ξεχωριστά το κόστος της, δηλαδή Φορέας Κόστους θεωρείται οτιδήποτε για το οποίο θέλουμε να ξέρουμε το κόστος του. Στις επιχειρήσεις, ως Φορέας Κόστους, τις περισσότερες φορές, θεωρείται το ίδιο το προϊόν, είτε αυτό είναι υλικό αγαθό, είτε υπηρεσία. Η επιβάρυνση ενός φορέα κόστους πρέπει να γίνεται με τις δαπάνες οι οποίες είναι σχετικές με αυτό. Αν υποθέσουμε ότι ένας γερανός αποτελεί φορέα κόστους, τότε θα πρέπει να επιβαρυνθεί με την απόσβεσή του, την συντήρησή του κλπ. αλλά με ένα τμήμα μόνο από το ενοίκιο του κτιρίου στο οποίο είναι εγκατεστημένος, εφ' όσον στο κτίριο αυτό υπάρχουν και άλλοι φορείς κόστους.

Με τη συγκέντρωση του κόστους κατά λειτουργία συνήθως επιδιώκονται:

- Ο έλεγχος του μεγέθους του και των φορέων που είναι υπεύθυνοι γι αυτό.
- Η μέτρηση της αποδοτικότητας που προκύπτει από τη σύγκριση του με το αντίστοιχο έργο που παράγεται.
- Η διευκόλυνση του καταλογισμού του στους ενδιάμεσους και τελικούς φορείς κόστους.

2.4.6 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τη Σχέση του με τις Λειτουργίες της Επιχείρησης

Για τον καλύτερο έλεγχο της επιχειρησιακής δράσεις και τη λήψη αποφάσεων πολλές φορές κρίνεται σκόπιμο να γίνεται ταξινόμηση του κόστους για κάθε μια από τις λειτουργίες της επιχείρησης. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό το κόστος κατ' είδος ομαδοποιείται στις διάφορες λειτουργίες ή δραστηριότητες (λειτουργικές υποδιαιρέσεις) της επιχείρησης.

Ο προσδιορισμός του κόστους των παρακάτω πέντε βασικών λειτουργιών των οικονομικών μονάδων είναι υποχρεωτικός σύμφωνα με το Ε.ΛΓ.Σ.:

- Έξοδα της παραγωγικής λειτουργίας.
- Έξοδα της λειτουργίας της διάθεσης.
- Έξοδα της χρηματοοικονομικής λειτουργίας.
- Έξοδα διοικητικής λειτουργίας.
- Έξοδα της λειτουργίας των ερευνών και ανάπτυξης.

2.4.7 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τον Τρόπο Ενσωμάτωσης του στον Εκάστοτε Φορέα

Το κόστος, εάν ληφθεί σαν κριτήριο ο τρόπος ενσωμάτωσης του στις λειτουργίες ή στους φορείς κόστους, διακρίνεται σε:

- Άμεσο κόστος (direct cost)
- Έμμεσο κόστος (indirect cost)

Άμεσο κόστος είναι το κόστος που μπορεί να ενσωματωθεί στο κόστος της λειτουργίας ή του προϊόντος απευθείας, χωρίς να προηγηθεί μερισμός. Για παράδειγμα άμεσο κόστος αποτελούν η πρώτη ύλη που αναλώθηκε για την παραγωγή ενός συγκεκριμένου προϊόντος (άμεσα υλικά), οι αμοιβές προσωπικού που καταβάλλονται για ένα έργο (άμεση εργασία) κ.λπ.

Έμμεσο κόστος είναι οποιοδήποτε κόστος πραγματοποιείτε όχι για ένα συγκεκριμένο προϊόν, αλλά αφορούν συνολικά όλη τη δραστηριότητα της επιχείρησης με αποτέλεσμα

να μην μπορεί να γίνει άμεσα ο προσδιορισμός της επιβάρυνσης του στον εκάστοτε φορέα κόστους. Για αυτό το λόγο η ενσωμάτωση του έμμεσου κόστους στα προϊόντα ή στα διάφορα λειτουργικά τμήματα της επιχείρησης γίνεται με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων βάσεων μερισμού που υπολογίζονται βάσει κριτηρίων που θέτει η επιχείρηση. Παραδείγματα άμεσου κόστους αποτελούν οι αποσβέσεις του εργοστασίου και του λοιπού εξοπλισμού, η ασφάλεια του εργοστασίου, των κτιρίων και του εξοπλισμού, το ηλεκτρικό ρεύμα, η θέρμανση, η συντήρηση των μηχανημάτων, ο προγραμματισμός της παραγωγής, ο χειρισμός των υλικών, ο έλεγχος ποιότητας και άλλου είδους παρόμοια κόστη τα οποία πραγματοποιούνται προκειμένου να παράγει η επιχείρηση.

Πολλές φορές ο χαρακτηρισμός ενός κόστους σαν άμεσου ή έμμεσου μπορεί να αλλάξει εάν αλλάξει το αντικείμενο της κοστολόγησης. Π.χ. ο μισθός του διευθυντή ενός τμήματος είναι άμεσο κόστος εάν η κοστολόγηση γίνεται κατά τμήμα της επιχείρησης (κέντρα κόστους), αλλά είναι έμμεσο κόστος εάν η κοστολόγηση γίνεται κατά προϊόν της επιχείρησης (φορείς κόστους).

2.4.8 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση τη Συμπεριφορά των Στοιχείων του Κόστους Παραγωγής όταν Μεταβάλλεται το Επίπεδο Δραστηριότητας

Εάν ληφθεί σαν κριτήριο η συσχέτισή του ρυθμού μεταβολής του κόστους με τις μεταβολές του όγκου παραγωγής, το κόστος διακρίνεται σε:

- Σταθερό κόστος
- Μεταβλητό κόστος
- Μεικτό κόστος ή ημι-μεταβλητό κόστος

Σταθερό είναι το κόστος που στο σύνολό τους παραμένει αμετάβλητα (μέχρι ένα σημείο) δηλαδή δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές της παραγωγικής δραστηριότητας, αλλά μεταβάλλεται ανά μονάδα προϊόντος αντίστροφα με τις μεταβολές του όγκου παραγωγής. Το σταθερό κόστος θεωρείται σταθερό σε σχέση με μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο ή με ένα συγκεκριμένο επίπεδο παραγωγικής δραστηριότητας, δηλαδή μέσα σε ένα σχετικό χρονικό ή άλλο πλαίσιο. Έξω από το πλαίσιο αυτό ένα σταθερό κόστος μπορεί να μετακινηθεί σε άλλο επίπεδο. Παράδειγμα σταθερού κόστους είναι το ενοίκιο ενός κτιρίου, το κόστος φύλαξης του, η ασφάλεια του

αυτοκινήτου, κ.α.

Μεταβλητό κόστος είναι το κόστος εκείνο που μεταβάλλετε στο σύνολο του ανάλογα με τις μεταβολές τις παραγωγικής δραστηριότητας. Το μεταβλητό κόστος παραμένει αμετάβλητο ανά μονάδα προϊόντος στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης παραγωγική δραστηριότητας. Η αξία των άμεσων υλικών είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταβλητού κόστους αφού μεταβάλετε ανάλογα με την μεταβολή του όγκου παραγωγής αλλά παραμένει σταθερό ανά μονάδα προϊόντος.

Ημι-μεταβλητό κόστος είναι το κόστος εκείνο το οποίο μεταβάλλεται όταν παρατηρείται αυξομείωση της παραγωγής δραστηριότητας ή της απασχόλησης αλλά με διαφορετικό ρυθμό μεταβολής σε σχέση με την αυξομείωση της παραγωγικής δραστηριότητας ή της απασχόλησης. Το ημι-μεταβλητό κόστος αποτελείται από ένα σταθερό τμήμα και από ένα μεταβλητό τμήμα. Για το λόγο αυτό το ημι-μεταβλητό κόστος ονομάζεται και μικτό κόστος. Το μεταβλητό κόστος ανάλογα με τον ρυθμό αυξομείωσης του διακρίνεται σε αύξων μεταβλητό κόστος, φθίνον μεταβλητό κόστος και παλινδρομικό μεταβλητό κόστος. Αύξων μεταβλητό κόστος είναι το κόστος που αυξάνεται με ρυθμό μεγαλύτερο από το ρυθμό αύξησης του όγκου παραγωγής ή του βαθμού απασχόλησης. Για παράδειγμα αναφέρεται το κόστος της άμεσης εργασίας που μεταβάλλεται αυξητικά όσο μεγαλώνει ο όγκος παραγωγής λόγω των υπεροριών. Φθίνον μεταβλητό κόστος είναι το κόστος, που αυξάνεται με ρυθμό μικρότερο από το ρυθμό αύξησης του όγκου παραγωγής ή του βαθμού απασχόλησης.

2.4.9 Διακρίσεις του Κόστους με Βάση το Χρόνο Προσδιορισμού του

Εάν ληφθεί σαν κριτήριο ο χρόνος, το κόστος διακρίνεται σε:

1. Ιστορικό κόστος
2. Προκαθορισμένο κόστος:
 - A. Προϋπολογιστικό κόστος
 - B. Πρότυπο κόστος

Το ιστορικό κόστος ονομάζεται επίσης και πραγματικό κόστος είναι το κόστος το οποίο έχει πραγματοποιηθεί και υπολογίζεται όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία της παραγωγής. Το ιστορικό κόστος είναι απαλλαγμένο από υπολογιστικά έξοδα, (π.χ. τόκους ιδίων κεφαλαίων, αυτασφάλιστρα και αμοιβές επιχειρηματία). Ο προσδιορισμός του ιστορικού κόστους είναι σχετικά εύκολος καθώς το μόνο που χρειάζεται είναι ο

υπολογισμός του συνόλου των δαπανών που πραγματοποιήθηκε για την παραγωγή ή για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Προκαθορισμένο είναι το κόστος που καθορίζεται εκ των προτέρων. Το προκαθορισμένο κόστος είναι ουσιαστικά μια εκτίμηση του κόστους που θα πραγματοποιηθεί στο μέλλον και χωρίζεται σε προϋπολογιστικό και πρότυπο κόστος. Προϋπολογιστικό κόστος είναι το κόστος που είναι αποτέλεσμα προηγούμενων μετρήσεων και υπολογισμών. Η εκτίμησή του στηρίζεται κυρίως σε εμπειρίες του παρελθόντος που έχει η επιχείρηση κατά τη λειτουργία της και σύμφωνα με τις προβλέψεις για τις τιμές, τις ποσότητες και τις συνθήκες παραγωγής. Πρότυπο κόστος αντίστοιχα, χαρακτηρίζεται το προκαθορισμένο κόστος για άμεσα υλικά, άμεση εργασία και Γ.Β.Ε., το οποίο, κάτω από ορισμένες σταθερές προϋποθέσεις, πρέπει να επιτύχει η επιχείρηση.

2.5 Προσδιορισμός του Κόστους Παραχθέντων και του Κόστους Πωληθέντων

Το κόστος προϊόντος μιας εμπορικής επιχείρησης είναι απλά η τιμολογιακή αξία που πληρώνεται για το προϊόν και καταχωρείται σαν στοιχείο του ενεργητικού σε λογαριασμό αποθεμάτων. Στις βιομηχανικές το κόστος προϊόντος δεν είναι απλά κάποια τιμολογιακή αξία, όπως συμβαίνει σε μια εμπορική επιχείρηση, και ο υπολογισμός είναι αρκετά πιο σύνθετος. Οι βιομηχανίες χρησιμοποιούν πηγές όπως υλικά, εργατικά, κ.ά., τα οποία τα χρησιμοποιούν για την παραγωγή προϊόντων για πώληση.

Ο υπολογισμός των διαφόρων δαπανών από τα ακατέργαστα υλικά στα έτοιμα προϊόντα από την έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας μέχρι την ολοκλήρωση του προϊόντος και από το σημείο αυτό στην πραγματοποίηση του κόστους πωληθέντων δεν είναι τόσο εύκολο να καταγραφεί, όπως συμβαίνει με τον υπολογισμό του κόστους προϊόντος σε μια εμπορική επιχείρηση.

Ολόκληρο το κόστος της παραγωγής είναι δυνατόν να εμφανίζεται σαν «κόστος πωληθέντων», εάν το προϊόν έχει πωληθεί, ή σαν αποθέματα «έτοιμων προϊόντων», εάν το προϊόν έχει τελειώσει την παραγωγή του αλλά δεν έχει πωληθεί, ή σαν παραγωγή σε εξέλιξη «ημικατεργασμένα προϊόντα» εάν το προϊόν δεν έχει ολοκληρωθεί ως προς την παραγωγή του.

Όσον αφορά στον τύπο των αποθεμάτων, σε αυτές τις επιχειρήσεις συναντώνται το απόθεμα πρώτων υλών, που αποτελείται από τις πρώτες ύλες που αναμένεται να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία, το απόθεμα σε εξέλιξη, το οποίο αφορά σε προϊόντα που έχουν ήδη εισαχθεί στην παραγωγική διαδικασία και έχουν υποστεί επεξεργασία αλλά δεν έχουν ολοκληρωθεί και τέλος, το απόθεμα των έτοιμων προϊόντων, που αφορά σε προϊόντα τα οποία έχουν φτάσει στο τέλος της παραγωγικής διαδικασίας αλλά δεν έχουν πωληθεί (Hilton, Mayer and Selto, 2006).

2.5.1 Υπολογισμός του κόστους των παραχθέντων έτοιμων προϊόντων

Για τον υπολογισμό του κόστους παραχθέντων αγαθών πρέπει να γνωρίζουμε το κόστος των αποθεμάτων ημικατεργασμένων προϊόντων στην αρχή της περιόδου, το κόστος των αποθεμάτων ημικατεργασμένων προϊόντων στο τέλος της περιόδου και το κόστος παραγωγής της περιόδου. Επομένως αφού αθροίσουμε το απόθεμα αρχής των ημικατεργασμένων των προϊόντων με το κόστος παραγωγής της περιόδου στην συνέχεια αφαιρούμε το απόθεμα τέλους των ημικατεργασμένων προϊόντων, ώστε να προκύψει το κόστος των έτοιμων προϊόντων που παρήχθησαν και μεταφέρθηκαν στα αποθέματα των «έτοιμων προϊόντων» κατά τη διάρκεια της κοστολογικής περιόδου.

Ο πίνακας 1 απεικονίζει τους τύπους προσδιορισμού του κόστους των παραχθέντων προϊόντων.

Παραγωγή σε Εξέλιξη Αρχής	+	Βιομηχανικό Κόστος Περιόδου.	=	Συνολικό Βιομηχανικό Κόστος Παραγωγής Περιόδου
Συνολικό Βιομηχανικό Κόστος Παραγωγής Περιόδου	-	Παραγωγή σε Εξέλιξη Τέλους	=	Κόστος Παραχθέντων Έτοιμων Προϊόντων

Πίνακας 1: Τύπος προσδιορισμού του κόστους παραχθέντων προϊόντων

2.5.2 Η απεικόνιση του κόστους των πωληθέντων στην ΚΑΧ

Στις βιομηχανικές επιχειρήσεις για τον υπολογισμό του κόστους των πωληθέντων

γίνεται με την πρόσθεση του κόστους του αποθέματος των ετοιμών προϊόντων αρχής και του κόστους των προϊόντων που παράχθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου, και στην συνέχεια με αφαίρεση από το άθροισμα τους, του αποθέματος των ετοιμών προϊόντων τέλους.

Η διαδικασία υπολογισμού του κόστους των πωληθέντων απεικονίζεται σχηματικά στο πίνακα 2.

Κόστος Έτοιμων Προϊόντων στην Αρχή της Περιόδου	+	Κόστος Προϊόντων που Παράχθηκαν κατά τη Διάρκεια της Περιόδου	=	Συνολικό Κόστος Έτοιμων Προϊόντων προς Πώληση
Συνολικό Κόστος Έτοιμων Προϊόντων προς Πώληση	-	Κόστος Αποθέματος Έτοιμων Προϊόντων στο Τέλος της Περιόδου	=	Κόστος Πωληθέντων κατά τη Διάρκεια της Περιόδου

Πίνακας 2: Διαδικασία υπολογισμού του κόστους των πωληθέντων στις βιομηχανικές επιχειρήσεις

3. Η Εκτίμηση του Κόστους και της Συμπεριφοράς του

3.1 Εισαγωγή

Η συμπεριφορά του κόστους περιγράφει τον τρόπο με το οποίο το κόστος αλλάζει σε σχέση με μεταβολές της έκτασης κάποιας δραστηριότητας, όπως για παράδειγμα οι πωλήσεις σε ευρώ, ο αριθμός των μονάδων που παράχθηκε ή η ποσότητα ενέργειας που καταναλώθηκε στην παραγωγή. Η διοίκηση μιας επιχείρησης που γνωρίζει και καταλαβαίνει πως συμπεριφέρεται το κόστος μπορεί να προβλέψει σε τι βαθμό θα επηρεάσει το κόστος μια μεταβολή σε κάποια δραστηριότητα της και τη βοηθά να αξιολογήσει την επιτυχία προγραμμάτων μείωσης του κόστους. Για παράδειγμα η διακοπή μιας γραμμής παραγωγής μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του κόστους σε πολύ μικρότερο βαθμό από ότι θα περίμενε η διοίκηση σε περίπτωση που δεν έχει αξιολογήσει ορθά την συμπεριφορά του κόστους.

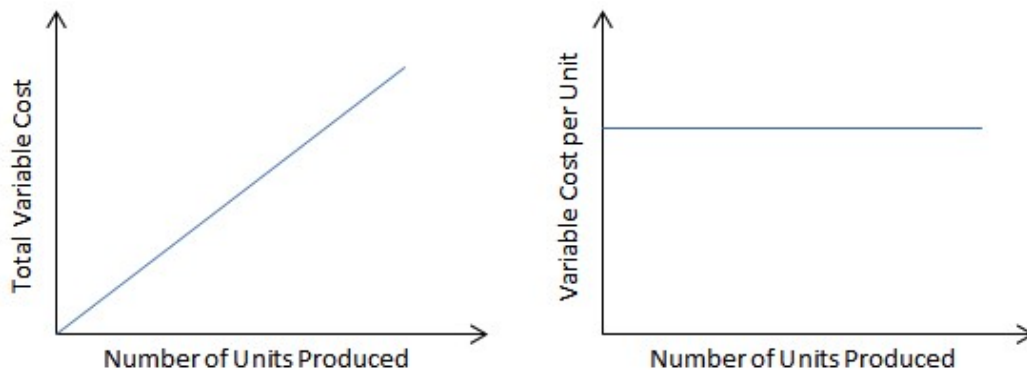
3.2 Διάκριση του Κόστους με Βάση τη Συμπεριφορά του

3.2.1 Μεταβλητό Κόστος

Μεταβλητό κόστος είναι εκείνο που επηρεάζεται από τις μεταβολές του επιπέδου δραστηριότητας της λειτουργικής μονάδας. Το κόστος μεταβάλλεται όταν αυξομειώνεται η παραγωγή, οι πωλήσεις και γενικά όταν αυξομειώνεται το επίπεδο δραστηριότητας της λειτουργικής μονάδας στην οποία αναφέρεται. Η σχέση μεταξύ του συνολικών μεταβλητών δαπανών και του όγκου παραγωγής είναι άμεση και έτσι οι συνολικές μεταβλητές δαπάνες αυξάνονται αναλογικά προς τις αυξήσεις του όγκου δραστηριότητας. Για παράδειγμα αν έχουμε μια μείωση της παραγωγής κατά 10% , το συνολικό μεταβλητό κόστος μειώνεται και αυτό κατά 10%.

Βασικό χαρακτηριστικό του μεταβλητού κόστους είναι ότι παραμένει σταθερό όταν αναφέρεται ως μεταβλητό κόστος ανά μονάδα προϊόντος (Γράφημα 3). Χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταβλητού κόστους είναι το κόστος του φαγητού για την διοργάνωση μιας δεξίωσης. Η εταιρία catering χρεώνει ένα σταθερό ποσό π.χ. 30€ ανά άτομο. Αυτό σημαίνει ότι το συνολικό μεταβλητό κόστος θα μεταβάλλεται ανάλογα με τους καλεσμένους της δεξίωσης ,αλλά το μεταβλητό κόστος ανά άτομο θα παραμείνει

σταθερό στα 30€.

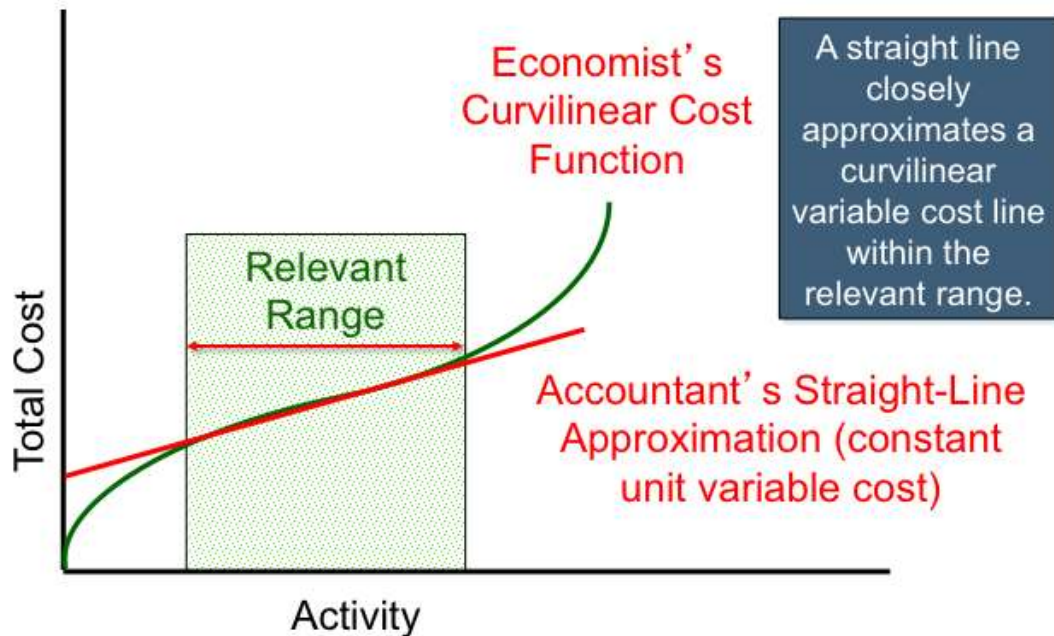
Διάγραμμα 3: Γραφική αποτύπωση του μεταβλητού κόστους

3.2.1.1 Γραμμικότητα και Συνήθης Ακτίνα Δραστηριότητας (Relevant Range)

Όσοαν αφορά τη γραμμικότητα του μεταβλητού κόστους οι λογιστές υποθέτουν ότι υπάρχει μια αυστηρά σταθερή γραμμική σχέση μεταξύ του κόστους και του όγκου παραγωγής, εν αντίθεση με τους οικονομολόγους που υποθέτουν συχνά μια καμπύλη η οποία αντιπροσωπεύει ακριβέστερα την ελλοχεύουσα μεταβλητή σχέση δαπανών σε σύγκριση με τον όγκο δραστηριότητας. Οι οικονομολόγοι υποστηρίζουν αρκετά πειστικά ότι σε πιο υψηλά επίπεδα δραστηριότητας, μπορεί να υπάρξει επιβάρυνση, κούραση, ή και διακοπές στις επικοινωνίες που θα αναγκάσουν τις μεταβλητές δαπάνες να αυξηθούν ανά επίπεδο δραστηριότητας παρά να διατηρηθεί η σταθερή (γραμμική) σχέση.

Παρόλο που αρκετά κόστη δεν είναι αυστηρώς γραμμικά θεωρούμε ένα συγκεκριμένο διάστημα της δραστηριότητας παραγωγής, το οποίο ονομάζετε Συνήθης Ακτίνα Δραστηριότητας (Relevant Range, Γράφημα 4), στο οποίο τα κόστος συμπεριφέρεται γραμμικά. Μέσα στο διάστημα αυτό τα σταθερά κόστη παραμένουν ίδια στο σύνολο τους αλλά μεταβάλλονται ανά μονάδα, και τα μεταβλητά κόστη μεταβάλλονται στο σύνολο τους αλλά παραμένουν σταθερά ανά μονάδα (Πινάκας 3). Έξω από τη Ακτίνα Δραστηριότητας, οι πρώτες ύλες, η εργασία, το ηλεκτρικό ρεύμα, και άλλες μεταβλητές δαπάνες μπορούν να μην συμπεριφερθούν άμεσα με τις αλλαγές στον όγκο δραστηριότητας. Οι οικονομολόγοι σχεδιάζουν τις μεταβλητές δαπάνες να παρουσιάζονται ότι δεν επηρεάζονται αυστηρά ευθέως ανάλογα με τον όγκο δραστηριότητας έξω από τη Ακτίνα Δραστηριότητας. Οι οικονομίες και αντι οικονομίες

κλίμακας μπορούν να προκαλέσουν τη μη γραμμική συμπεριφορά δαπανών. Παραδείγματος χάριν, οι εκπτώσεις ποσότητας θα μπορούσαν να αναγκάσουν το κόστος ανά μονάδα να μειωθεί. Εντούτοις, εφ' όσον περιορίζουμε τη λήψη απόφασης στη Ακτίνα Δραστηριότητας, δεν προκύπτει παραπλανητική ερμηνεία.

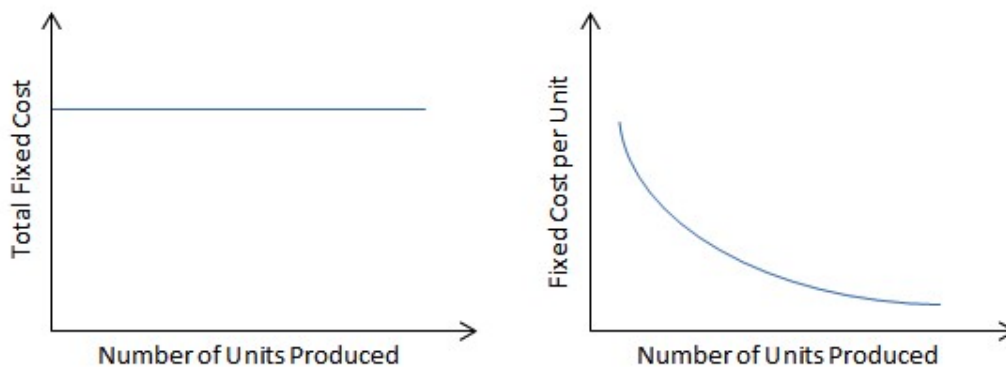
Διάγραμμα 4: The Linearity Assumption and the Relevant Range

Μεταβλητό - Σταθερό Κόστος		
Κόστος	Στο Σύνολο	Ανά μονάδα
Μεταβλητό Κόστος	Αυξάνεται και μειώνεται ανάλογα με το επίπεδο δραστηριότητας	Παραμένει σταθερό σε σχέση με το επίπεδο δραστηριότητας
Σταθερό Κόστος	Παραμένει σταθερό σε σχέση με το επίπεδο δραστηριότητας	Μεταβάλλεται αντιστρόφως ανάλογα με το επίπεδο δραστηριότητας

Πίνακας 3: Σχέσεις μεταβλητού και σταθερού κόστους

3.2.2 Σταθερό κόστος

Σταθερό είναι το κόστος που δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές του επιπέδου δραστηριότητας της λειτουργικής μονάδας (τμήματος εργοστασίου ή ολόκληρου του εργοστασίου ή υποδιαιρέσεως της οικον. μονάδας), ή ολόκληρης της οικον. μονάδας, στην οποία αναφέρεται (Γράφημα 5).

Διαγραμμα5: Γραφική αποτύπωση του σταθερού κόστους

Σταθερά είναι κυρίως τα χρονικά έξοδα, δηλαδή αυτά που αναλίσκονται σύμμετρα με την πάροδο του χρόνου π.χ. ενοίκια, αμοιβές του έμμισθου προσωπικού, δημοτικοί φόροι, τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων, τόκοι των δεσμευμένων σε ακινητοποιήσεις κεφαλαίων, συνδρομές, ασφάλιστρα. Το σταθερό κόστος απορρέει από την ύπαρξη αυτής της ίδιας της επιχειρήσεως. Η ανεξαρτησία μεταξύ ύψους σταθερού κόστους και όγκου δραστηριότητας δεν είναι απόλυτη.

Το σταθερό κόστος διαχωρίζεται στις εξής δύο υποκατηγορίες:

- Το Βασικό Σταθερό Κόστος (Committed Fixed Costs)

Το βασικό σταθερό κόστος αποτελείται από στοιχεία που δεν είναι δυνατή η βραχυχρόνια μείωσή τους χωρίς ουσιώδη βλάβη του δυναμικού της οικονομικής μονάδας και της ικανότητάς της να επιδιώκει την πραγματοποίηση των μακροχρόνιων στόχων της. Στην κατηγορία αυτή, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται οι αποσβέσεις των εγκαταστάσεων, οι αμοιβές βασικών στελεχών της μονάδας και τα ασφάλιστρα των πάγιων στοιχείων. Ακόμα και αν η παραγωγική διαδικασία σταματήσει, το βασικό σταθερό κόστος παραμένει ανεπηρέαστο σε βραχυχρόνιο ορίζοντα. Για παράδειγμα σε περίοδο κρίσης, μια επιχείρηση δεν θα προβεί σε πώληση κάποιου σημαντικού παγίου της αφού η επανάκτηση του μετά το πέρας της κρίσης θα έχει πολύ μεγαλύτερο κόστος σε σχέση με το βραχυχρόνιο κέρδος από την πώληση του.

- Το Βραχυχρόνιο Σταθερό Κόστος (Discretionary Fixed Costs)

Το ύψος του βραχυχρόνιου σταθερού κόστους προγραμματίζεται για περίοδο συνήθως ενός έτους, στη διάρκεια του οποίου παραμένει αμετάβλητο και το οποίο καλείται επίσης και ημισταθερό κόστος. Στην κατηγορία αυτή, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται

το κόστος διαφημίσεων, το κόστος ερευνών και αναπτύξεως, τα έξοδα του έμμισθου προσωπικού γενικά και τα ενοίκια μηχανογραφικών μέσων.

Το βραχυχρόνιο σταθερό κόστος επηρεάζει την επιχείρηση για μικρό χρονικό διάστημα το οποίο τις περισσότερες φορές είναι το ένα έτος εν αντιθέσει με το βασικό σταθερό κόστος που επηρεάζει την εταιρία για πολλά έτη και κάποιες φορές για όλη τη διάρκεια της ζωής της. Μια αιφνίδια μείωση στο βραχυχρόνιο σταθερό κόστος θα έχει μικρή επίπτωση στην γενικότερη λειτουργία της επιχείρησης και στο κατά πόσο θα μπορέσει να εκπληρώσει τους μακροχρόνιους στόχους της. Τέλος, τα βραχυχρόνια σταθερά κόστη μπορούν να αναπροσαρμόζονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και η διοίκηση δεν είναι δέσμια αυτών.

3.2.3 Μικτό ή Ημιμεταβλητό Κόστος

Το να βρεις ένα αυστηρώς σταθερό η ένα αυστηρώς μεταβλητό κόστος είναι πολύ δύσκολο στην πραγματικότητα. Πολλά είδη κόστους εμπίπτουν στην κατηγορία του ημιμεταβλητού κόστους καθώς παρουσιάζουν και σταθερά και μεταβλητά χαρακτηριστικά.

Μικτό ή ημιμεταβλητό κόστος είναι το κόστος που τουλάχιστον ένα τμήμα του υπάρχει και σε μηδέν βαθμό απασχόλησης ενώ το υπόλοιπο τείνει να διαμορφώνεται σύμμετρα προς την απασχόληση, αλλά η ανάλογη σχέση που βρίσκεται στις μεταβλητές δαπάνες λείπει. Παραδείγματα μικτού κόστους είναι το κόστος της εποπτείας, το κόστος της αμοιβής των πωλητών, το κόστος συντήρησης και επισκευής του μηχανολογικού εξοπλισμού κ.λπ. Το συνολικό κόστος αυξάνεται όσο οι επιχειρήσεις προσπαθούν να επιτυγχάνουν τα πιο υψηλά επίπεδα δραστηριότητας επειδή οι περισσότεροι επόπτες, οι επιθεωρητές, και επιδιορθωτές απαιτούνται για να υποστηρίξουν ένα πιο υψηλό επίπεδο παραγωγής.

Στον υπολογισμό της συμπεριφοράς του μεταβλητού κόστους, οι προσπάθειες μελετών εκτίμησης δαπανών γίνονται για να προβλεφθούν οι σχέσεις βασισμένες σε έναν οδηγό κόστους ή σε ένα επίπεδο δραστηριότητας που έχει επιπτώσεις στις δαπάνες. Στην πράξη, οι διευθυντές αντιμετωπίζουν συχνά τέτοιους οδηγούς κόστους όπως ώρες μηχανής, συναλλαγές, μονάδες των πωλήσεων, κύτταρα εργασίας, μέγεθος παραγγελίας, άμεσες ώρες εργασίας, αξία των υλικών, και ποιοτικές

απαιτήσεις.

Επειδή το μικτό κόστος είναι το άθροισμα του σταθερού και μεταβλητού κόστους, είναι δυνατόν να εκφραστεί και με μαθηματική εξίσωση σαν το άθροισμα των εξισώσεων του σταθερού και μεταβλητού κόστους.

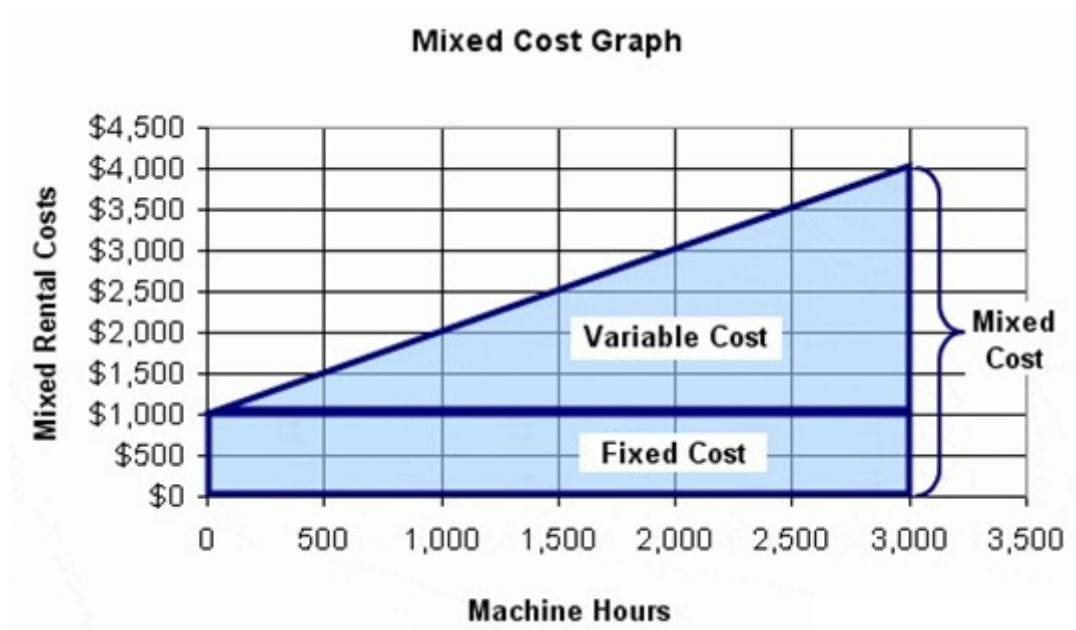
Σταθερό κόστος: $Y = a$

Μεταβλητό κόστος: $Y = bx$

Μικτό κόστος: $Y = a + bx$.

Το ολικό κόστος Y αποτελείται από το σταθερό κόστος a , που παραμένει σταθερό σε όλους τους βαθμούς απασχόλησης και από το μεταβλητό κόστος bx που επηρεάζεται από το βαθμό απασχόλησης X . Οι τιμές των a και b είναι σταθερές σαν αποτέλεσμα της φύσης του μικτού κόστους. Με δοσμένες τις τιμές των a και b μπορούμε να υπολογίσουμε ένα συγκεκριμένο μικτό κόστος.

Στο γράφημα 6 απεικονίζεται γραφικά μια δαπάνη μικτού κόστους και συγκεκριμένα το κόστος ενοικίασης μια μηχανής. Η κάθετη γραμμή που ενώνει τον άξονα του X (ώρες λειτουργίας της μηχανής) και την παράλληλη ευθεία (γραμμή σταθερού κόστους) προς τον άξονα του Y είναι το σταθερό μέρος του κόστους ενοικίασης της μηχανής ανεξαρτήτου χρήσης. Ενώ η κάθετη γραμμή που ενώνει την γραμμή του σταθερού κόστους με την επικλινόμενη ευθεία είναι το μεταβλητό μέρος του κόστους ενοικίασης της μηχανής.

Διάγραμμα 6 : Γραφική απεικόνιση του μεικτού κόστους

3.3 Μέθοδοι Εκτίμησης Δαπανών

Οι λογιστές χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους για να μετρήσουν τη μεταβλητότητα των δαπανών όταν συμβαίνουν αλλαγές στον όγκο δραστηριότητας. Μερικές μέθοδοι στηρίζονται στα ιστορικά στοιχεία για τον καθορισμό των σταθερών και μεταβλητών στοιχείων. Μερικές προσεγγίσεις υπογραμμίζουν τη στατιστική ανάλυση, - ενώ άλλοι τονίζουν τις μελέτες εφαρμοσμένης μηχανικής. Κάθε μια από τις μεθόδους διαφέρει επίσης στο κόστος. Κατά συνέπεια, η ανάλυση κόστους-κέρδους υπαγορεύει συχνά ποιες μέθοδοι εφαρμόζονται. Επειδή κάθε μέθοδος έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της, οι διευθυντές δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιήσουν μια μέθοδο και να οδηγούν στον αποκλεισμό τις άλλες.

Χρησιμοποιούμε συνήθως τις πέντε ακόλουθες μεθόδους εκτίμησης κόστους στην πράξη για να χωρίσουμε τις μικτές δαπάνες στο μεταβλητό και σταθερό μέρος τους:

1. Βιομηχανικές εκτιμήσεις εφαρμοσμένης μηχανικής.
2. Ανάλυση Λογαριασμού.
3. Scatter graph (οπτική τακτοποίηση).
4. High-low μέθοδος.
5. Ανάλυση παλινδρόμησης.

Πολλές επιχειρήσεις συνδυάζουν αρκετές από αυτές τις μεθόδους για να υπολογίσουν τη σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς δαπανών και των οδηγών κόστους ή των επιπέδων δραστηριότητας γιατί ταυτόχρονα έτσι μπορούν να συγκρίνουν τα αποτελέσματα. Στην πραγματικότητα, οι λογιστές μπορεί να πρέπει να περάσουν από τον κύκλο αρκετές φορές χρησιμοποιώντας τις διαφορετικές ανεξάρτητες μεταβλητές (οδηγοί κόστους) πριν από το να βρουν τελικά μια αποδεκτή συνάρτηση κόστους.

4. Πλήρης Κοστολόγηση

4.1 Έννοια και Σκοπός της Κοστολόγησης

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ «κοστολόγηση είναι η διαδικασία που ακολουθείται για τον προσδιορισμό του κόστους ενός αγαθού , μιας υπηρεσίας, μιας δραστηριότητας ή μιας λειτουργίας». Γενικότερα η κοστολόγηση αποτελεί ένα σύστημα συλλογής πληροφοριών σχετικά με κάθε δαπάνη μιας οικονομικής μονάδος ώστε να επιτευχθεί ο προσδιορισμός του κόστους των υπηρεσιών , των διαδικασιών, της παραγωγής ,των προϊόντων και γενικότερα του κόστους λειτουργίας.

Το πληροφοριακό σύστημα που είναι υπεύθυνο για την παραπάνω λειτουργία είναι το κοστολογικό σύστημα το οποίο ενσωματώνει όλες τις απαραίτητες για αυτό πληροφορίες όπως παρέχονται από άλλα πληροφοριακά συστήματα αλλά κατά κύριο λόγο από την Γενική Λογιστική. Όσο πιο λεπτομερειακό και εκτεταμένο είναι αυτό το σύστημα συλλογής κοστολογικών πληροφοριών, τόσο καλύτερη θα είναι η γνώση του τρόπου δημιουργίας του κόστους παραγωγής καθώς και της σύστασής τους.

Σκοπός της Κοστολόγησης είναι να δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες που έχουν σχέση με το Κόστος. Η κοστολόγηση δεν αναφέρεται μόνο στον προσδιορισμό του κόστους παραγωγής των προϊόντων μιας επιχείρησης αλλά αποτελεί συσπείρωση περισσοτέρων εννοιών Η χρησιμότητά της, εξαρτάται από την ανάγκη της πληροφόρησης. Επομένως, ο βαθμός ανάπτυξης και ο τρόπος οργάνωσης ενός κοστολογικού συστήματος συναρτάται από τις πληροφοριακές ανάγκες της διοίκησης, τους πόρους, ανθρώπινους και υλικούς που προτίθεται να αφιερώσει, και τις προϋποθέσεις που επιβάλλουν εξωτερικοί παράγοντες όπως για παράδειγμα η νομοθεσία. Η Κοστολόγηση, παίζει ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και χάραξης της επιχειρηματικής στρατηγικής.

Οι πληροφορίες που παρέχει η Κοστολόγηση συμβάλλουν:

- Στον καθορισμό του κόστους των προϊόντων και των υπηρεσιών
- Στην παροχή στοιχείων για την αποτίμηση την απογραφών.
- Στον προγραμματισμό και τον έλεγχο του Κόστους
- Στην αξιολόγηση της απόδοσης της επιχείρησης

- Στη διαδικασία λήψης στρατηγικών και λειτουργικών αποφάσεων.

Ο αντικειμενικός σκοπός της διοίκησης μιας επιχείρησης είναι να την διοικήσει κατά τον πιο αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο. Αυτό θα το επιτύχει μόνο εάν έχει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες οι οποίοι επιδρούν πάνω στην επιχείρηση. Οι επιχειρήσεις, επιδιώκουν μέσα από τα κοστολογικά τους συστήματα να συγκεντρώσουν τις κατάλληλες πληροφορίες προκειμένου να λάβουν αποφάσεις. Έτσι, για παράδειγμα, οι βιομηχανικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν πληροφορίες για να διαχειρισθούν το κόστος παραγωγής, ενώ οι εμπορικές επιχειρήσεις για να διαχειρισθούν τα κόστη αποθήκευσης, διανομής και εξυπηρέτησης των πελατών τους. Όσον αφορά στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, οι πληροφορίες συμβάλλουν στον εντοπισμό των περισσότερο κερδοφόρων υπηρεσιών και τη διαχείριση του κόστους τους.

Πολλές αποφάσεις είναι ορθότερες όταν έχουν στηριχθεί σε πληροφορίες σχετικά με το κόστος. Τα στελέχη των επιχειρήσεων έχουν καθημερινά να αντιμετωπίσουν διλήμματα όπως π.χ. εάν συμφέρει η υποκατάσταση ανθρώπων με μηχανές στην παραγωγή ενός προϊόντος, εάν συμφέρει να δώσουν μια λειτουργία της επιχείρησης προς τρίτους (outsourcing) ή εάν αξίζει η ανακύκλωση υποπροϊόντων της παραγωγής και η χρησιμοποίησή τους στην παραγωγή άλλων προϊόντων, ή εάν οι τιμές πωλήσεως θα μπορούσαν να παραμείνουν οι ίδιες ή θα έπρεπε να τροποποιηθούν κλπ. Είναι εμφανές ότι μεταξύ τέτοιων διλημμάτων είναι απαραίτητο ένα σωστά υπολογισμένο κόστος.

Η κοστολόγηση δεν βοηθά μόνο στην εύρεση του κόστους ενός προϊόντος αλλά και στην εύρεση του πόσο θα έπρεπε να είχε κοστίσει το προϊόν αυτό. Υποδεικνύει δηλαδή εάν υπάρχουν απώλειες έτσι ώστε να είναι δυνατόν να ληφθούν μέτρα αμέσως για να αποφευχθούν αυτές οι απώλειες και να γίνει πιο αποδοτική η παραγωγική λειτουργία είτε ολόκληρου του εργοστασίου είτε ενός τμήματός του. Επίσης ένα καλό κοστολογικό σύστημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο να εξακριβωθεί ότι ο επιθυμητός όγκος παραγωγής πραγματοποιείται στο ελάχιστο δυνατό κόστος σε συσχέτιση με την προγραμματισμένη ποσότητα παραγόμενου προϊόντος. Όλες οι δαπάνες ή απώλειες εντοπίζονται και κατά συνέπεια ελέγχονται με βάση τις πληροφορίες που θα δώσει το σύστημα κοστολόγησης. Αυτές οι διάφορες δαπάνες ή απώλειες ίσως να μην ενδιαφέρουν και πολύ όταν μια επιχείρηση περνά μια περίοδο υψηλών κερδών, σε περιόδους όμως υψηλού ανταγωνισμού ή οικονομικής κρίσης η επιχείρηση πρέπει να έχει τον τρόπο να ελέγχει όλες τις δραστηριότητές της ώστε να είναι σε θέση να

λειτουργήσει ακόμη και στα μικρότερα περιθώρια κέρδους.

Κατά τον σχεδιασμό ενός κοστολογικού συστήματος θα πρέπει να προσδιοριστούν οι φορείς κόστους ή αλλιώς τα αντικείμενα κόστους (cost object) τα οποία αποτελούν και το μέτρο κόστους για την επιχείρηση. Τα αντικείμενα κόστους επιλέγονται από την διοίκηση ανάλογα με τις ανάγκες της και μπορεί να είναι προϊόντα, υπηρεσίες, δραστηριότητες, τμήματα της επιχείρησης κ.α. Η κοστολόγηση τους επιβάλλεται να γίνεται βασιζόμενη σε συγκεκριμένες αρχές και κανόνες που θα ακολουθούνται με συνέπεια και αντικειμενικότητα στην πληροφόρηση ώστε το κοστολογικό σύστημα να είναι αποδεκτό από όλα τα τμήματα της επιχείρησης.

Οι τεχνικές Κοστολόγησης που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις, ουσιαστικά, δείχνουν το σκοπό για τον οποίο η διοίκηση της επιχείρησης θέλει να χρησιμοποιήσει την κοστολογική πληροφόρηση. Στη διεθνή βιβλιογραφία, διακρίνονται τέσσερις τεχνικές κοστολόγησης: η Πλήρης (full or absorption costing), η Οριακή (variable costing), η Κοστολόγηση Βάσει Δραστηριοτήτων (Activity-Based costing) και η Πρότυπη Κοστολόγηση (standard costing).

4.2 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Πλήρους Κοστολόγησης

Η πλήρης Κοστολόγηση είναι μια τεχνική Κοστολόγησης σύμφωνα με την οποία όλα τα μεταβλητά και σταθερά κόστη παραγωγής συμπεριλαμβάνονται στο κόστος του αποθέματος. Αυτό σημαίνει ότι μέρος των σταθερών γενικών βιομηχανικών εξόδων μιας χρονικής περιόδου ενσωματώνεται στο κόστος παραγωγής του αποθέματος των ημικατεργασμένων ή των ετοιμών προϊόντων που δεν πωλούνται μέσα στην ίδια χρονική περίοδο για να αφαιρεθούν από τα έσοδα κάποιας άλλης μελλοντικής χρονικής περιόδου, εκείνης δηλαδή μέσα στην οποία θα πωληθούν.

Το κύριο χαρακτηριστικό της πλήρους κοστολόγησης είναι ότι κόστος παραγωγής του προϊόντος περιλαμβάνει όλο το λειτουργικό κόστος της παραγωγής. Επομένως, με το σύστημα της πλήρους κοστολόγησης το ανά μονάδα κόστος παραγωγής των προϊόντων αποτελείται από το κόστος των άμεσων υλικών, της άμεσης εργασίας και από το σύνολο των Γ.Β.Ε. (σταθερών - μεταβλητών). Η πλήρης Κοστολόγηση, μετατρέπει σε έξοδα τα Γ.Β.Ε. σύμφωνα με τις μονάδες του προϊόντος που πωλήθηκαν, καθώς αποτελεί μέρος του κόστους πωληθέντων για τον υπολογισμό του

μικτού κέρδους (Πηγή: Horngren, Datar and Foster, 2003).Επομένως, το ποσό των σταθερών Γ.Β.Ε. με το οποίο επιβαρύνεται η λογιστική περίοδος μέσω του κόστους των προϊόντων που πουλήθηκαν, μπορεί να είναι μικρότερο ή μεγαλύτερο από το ύψος των σταθερών Γ.Β.Ε. της χρήσης. Το αν θα είναι μεγαλύτερο ή μικρότερο εξαρτάται από τη σχέση της ποσότητας των προϊόντων που παράχθηκαν και της αντίστοιχης ποσότητας που πουλήθηκε. Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω ακολουθούν οι πιο κάτω υποθέσεις:

Υπόθεση πρώτη (1).

Η ποσότητα που παράχθηκε είναι μεγαλύτερη αυτής που πουλήθηκε. Σύμφωνα λοιπόν με την υπόθεση (1), ένα μέρος της παραγωγής της διαχειριστικής περιόδου παρέμεινε σαν απόθεμα στο τέλος της περιόδου και το οποίο απόθεμα ποσοτικά θα είναι μεγαλύτερο από το απόθεμα που υπήρχε στην αρχή της περιόδου. Με βάση, λοιπόν, την πλήρη κοστολόγηση, μόνο ένα ποσοστό των σταθερών Γ.Β.Ε. βαρύνει το κόστος των προϊόντων που πουλήθηκαν και, επομένως, εκπνέει, γίνεται δηλαδή, έξοδο μέσα στη χρήση, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό των σταθερών Γ.Β.Ε. ενσωματώνεται στο κόστος του αποθέματος που παραμένει στο τέλος της περιόδου σαν απογραφή.

Υπόθεση δεύτερη (2)

Η ποσότητα που παράχθηκε είναι μικρότερη αυτής που πουλήθηκε. Με βάση την υπόθεση (2), οι πωλήσεις της περιόδου τροφοδοτήθηκαν από ολόκληρη την παραγωγή της περιόδου και επιπλέον με ένα τμήμα από το απόθεμα που υπήρχε στην αρχή της περιόδου, με αποτέλεσμα το απόθεμα που τυχόν απέμεινε στο τέλος να είναι μικρότερο από το απόθεμα αρχής. Σύμφωνα, λοιπόν, με την πλήρη κοστολόγηση το κόστος των προϊόντων που πουλήθηκαν θα περιλαμβάνει σταθερά Γ.Β.Ε. δύο διαφορετικών περιόδων, με άλλα λόγια, το κόστος των πωληθέντων θα περιλαμβάνει:

1. Το σύνολο των σταθερών Γ.Β.Ε. της τρέχουσας περιόδου και
2. Τμήμα ή ολόκληρο το ποσοστό των σταθερών Γ.Β.Ε. της προηγούμενης περιόδου αυτών που απέμειναν (αποθέματα τέλους της προηγούμενης περιόδου).

Σύμφωνα με τις παραπάνω υποθέσεις προκύπτει ότι στην πλήρη κοστολόγηση το ποσό των σταθερών Γ.Β.Ε. που αφαιρείται από τα έσοδα της χρήσης, μέσω του κόστους των πωληθέντων, είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των σταθερών Γ.Β.Ε. της ίδιας διαχειριστικής περιόδου, διότι μέσα στο κόστος των προϊόντων που πουλήθηκαν περιλαμβάνεται και τμήμα σταθερών Γ.Β.Ε. της προηγούμενης χρήσης(υπόθεση 2), ενώ το αντίθετο συμβαίνει στην υπόθεση ένα.

Το ενδιαφέρον συγκεντρώνεται στα γενικά βιομηχανικά έξοδα επειδή, η συγκέντρωση του κόστους των πρώτων υλών ή της άμεσης εργασίας ανά κέντρο κόστους είναι πολύ ευκολότερη. Το κόστος των πρώτων υλών και της άμεσης εργασίας μπορεί σε πάρα πολλές περιπτώσεις να συγκεντρωθεί όχι μόνο ανά κέντρο κόστους αλλά ακόμη και ανά παραγόμενο προϊόν. Κατά τη συγκέντρωση των γενικών βιομηχανικών εξόδων ανά κέντρο κόστους διαπιστώνεται ότι τα γενικά βιομηχανικά έξοδα είναι δύο ειδών: εκείνα που μπορούν να αποδοθούν άμεσα σε ένα κέντρο κόστους, όπως είναι π.χ. ο μισθός του προϊστάμενου του κέντρου κόστους, και εκείνα που δεν μπορούν να αποδοθούν άμεσα σε ένα κέντρο κόστους αλλά έμμεσα, όπως είναι π.χ. η αναλογία των εξόδων για ενέργεια που θα επιβαρύνουν το κέντρο κόστους. Η επιβάρυνση των κέντρων κόστους με το δεύτερο αυτό είδος των γενικών βιομηχανικών εξόδων γίνεται με τη βοήθεια της τεχνικής που ονομάζεται επιμερισμός των γενικών βιομηχανικών εξόδων στα κέντρα κόστους.

4.3 Συγκέντρωση και Επιμερισμός των Γ.Β.Ε. στα Κέντρα Κόστους

Ως επιμερισμός κόστους ορίζεται σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. «η διαδικασία με την οποία το έμμεσο κόστος κατανέμεται, με βάση διάφορα κριτήρια, σε μέρη που βαρύνουν τους διάφορους φορείς (προϊόντα ή υπηρεσίες) για χάρη των οποίων πραγματοποιείται».

Ένα από τα κύρια ζητούμενα των ερευνητών σχετικά με το θέμα του μερισμού των ΓΒΕ είναι οι σκοποί που εξυπηρετούνται από την πραγματοποίηση του μερισμού. Οι λόγοι για τους οποίους προβαίνουμε σε επιμερισμό κόστους, συνοψίζονται στους ακόλουθους:

- Παροχή πληροφόρησης για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων
- Έλεγχος κόστους και αξιολόγηση επενδύσεων
- Τιμολογιακή πολιτική
- Μέτρηση του οικονομικού αποτελέσματος για την πληροφόρηση των εξωτερικών μερών

Όπως είναι φανερό, ο μερισμός των ΓΒΕ βοηθά την επιχείρηση να αποτιμήσει με ακρίβεια τα αποθέματα της και ως εκ τούτου να προσδιορίσει και το αποτελέσματα των εργασιών της, να αποφασίζει μεταξύ εναλλακτικών προτάσεων, λαμβάνοντας υπόψη όσες πληροφορίες κόστους μπορούν να θεωρηθούν σχετικές με την εκάστοτε απόφαση, να τιμολογεί τα προϊόντα της κατά τρόπο που να ελαχιστοποιεί την πιθανότητα η τελική τιμή πώλησης να μην καλύπτει το πλήρες κόστος παραγωγής και διάθεσης τους, και να ελέγχει όλες τις πηγές δημιουργίας εξόδων με απώτερο σκοπό

να τις μειώσει στο ελάχιστο, εφόσον αυτό είναι εφικτό.

Η απορρόφηση των ΓΒΕ στα κέντρα κόστους γίνεται με τη βοήθεια του συντελεστή απορρόφησης ο οποίος υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Συντελεστής Απορρόφησης Γ.Β.Ε} = \frac{\text{Συνολικά Γ.Β.Ε. Κύριου Κέντρου Κόστους}}{\text{Συνολικές Μονάδες Χρησιμοποιουμένης Βάσης}}$$

Ο επιτυχής μερισμός του έμμεσου κόστους προϋποθέτει την επιλογή μιας κατάλληλης βάσης μερισμού έτσι, ώστε όλοι οι προαναφερόμενοι σκοποί που ο μερισμός έρχεται να εξυπηρετήσει, να επιτυγχάνονται πραγματικά και να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της διοίκησης. Οι βάσεις απορρόφησης που χρησιμοποιούνται συνηθέστερα είναι οι εξής:

1. Φυσικές Μονάδες Παραγωγής: η βάση αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε περιπτώσεις που τα παραγόμενα προϊόντα είναι ομοειδή και απαιτούν όλα την ίδια προσοχή και προσπάθεια.
2. Ώρες Άμεσης Εργασίας: η παραγωγική διαδικασία απαιτεί χρόνο. Τα Γ.Β.Ε. δημιουργούνται καθώς παρέρχεται ο χρόνος. Ο χρόνος λοιπόν υπό την μορφή των ωρών της άμεσης εργασίας χρησιμοποιείται πολύ συχνά σαν βάση απορρόφησης.
3. Ώρες Λειτουργίας Μηχανημάτων: εάν η παραγωγική διαδικασία είναι αυτοματοποιημένη σε τέτοιο βαθμό ώστε οι ώρες της άμεσης εργασίας να μην αποτελούν σημαντική ένδειξη του χρόνου που απαιτείται για την παραγωγή των προϊόντων, τότε χρησιμοποιούνται οι ώρες λειτουργίας των μηχανημάτων.

Σε αρκετές περιπτώσεις, όμως, δεν ισχύει κάτι τέτοιο, με αποτέλεσμα τα προϊόντα που παράγονται σε μεγάλες ποσότητες να κοστολογούνται παραπάνω από αυτό που καταναλώνουν, ενώ να συμβαίνει το αντίθετο για τα προϊόντα που παράγονται σε μικρότερες ποσότητες και είναι περισσότερο πολύπλοκα.

Η επιλογή μιας λανθασμένης βάσης μερισμού μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα η διοίκηση να αποκτήσει μη ακριβείς πληροφορίες κόστους για την εκτέλεση των βασικών της λειτουργιών. Αυτό όμως, σε μια εποχή που η σπουδαιότητα που έχει η λεπτομερής πληροφόρηση περί κόστους για της επιχείρηση είναι μεγάλη, είναι απαγορευτικό.

4.4 Υπέρ και Κατά της Πλήρους Κοστολόγησης

Η πλήρης κοστολόγηση έχει ένθερμους υποστηρικτές και φανατικούς εχθρούς. Οι υποστηρικτές της Πλήρους Κοστολόγησης θεωρούν πως το εν λόγω σύστημα είναι

αποτελεσματικότερο και προσφέρει λύσεις στα παρακάτω επιχειρηματικά θέματα:

- Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της Πλήρους Κοστολόγησης είναι η ενσωμάτωση στο κόστος των παραγόμενων προϊόντων τόσο των σταθερών όσο και των μεταβλητών δαπανών της παραγωγικής λειτουργίας. Τα σταθερά Γ.Β.Ε. είναι απαραίτητα για την παραγωγική διαδικασία και συνεπώς, αν δε ληφθούν υπ' όψιν στο κόστος του αποθέματος, δεν αποδίδεται σωστά το κόστος του προϊόντος. Επιπλέον το συνολικό κόστος παραγωγής προσθέτει αξία στην επιχείρηση καθώς συνεισφέρει στη δημιουργία stock asset (Fess and Ferrera, 1961).
- Με την εφαρμογή της πλήρους Κοστολόγησης, αποφεύγεται η αναφορά εικονικών ζημιών. Κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να συμβεί στην περίπτωση που μια επιχείρηση παρουσιάζει εποχικότητα. Η ενσωμάτωση του σταθερού κόστους στο απόθεμα τέλους, δίνει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να το εξοδοποιεί όταν αυτό πωληθεί και όχι νωρίτερα. Συνεπώς, με αυτόν τον τρόπο, δεν παρουσιάζει ζημιές σε περιόδους χαμηλής παραγωγικότητας
- Η Πλήρης Κοστολόγηση ευνοεί την αύξηση της κερδοφορίας των μετοχών των επιχειρήσεων που τη χρησιμοποιούν. Η συγκεκριμένη άποψη έχει γίνει αιτία προβληματισμού για μελετητές και επιχειρηματίες, κάποιοι εκ των οποίων έχουν σχηματίσει την άποψη ότι η Πλήρης Κοστολόγηση ευνοεί την εσκεμμένη αύξηση του αριθμού των μετοχών – και κατά συνέπεια των κερδών- των εν λόγω επιχειρήσεων από τους ασκούντες Διοίκηση σε αυτές (Kaplan 1984 a, b; Johnson and Kaplan, 1987).
- Το προϊόν ως πηγή εσόδων, αντιμετωπίζεται όπως γίνεται με την αντιστοίχιση κόστους- εσόδου (Paton and Littleton, 1940; Fremgen, 1962). Τόσο το σταθερό, όσο και το μεταβλητό κόστος συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία.

Οι εχθροί της πλήρους κοστολόγησης υποστηρίζουν ότι δημιουργεί μια παραπλανητική εικόνα της επιχείρησης για τους παρακάτω λόγους:

- Όταν έχουμε να κάνουμε με ένα σταθερό ή ημιμεταβλητό στοιχείο κόστους, έχουμε να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα στις αλλαγές του όγκου παραγωγής. Ο λόγος είναι σαφής. Όσο πιο πολλά προϊόντα παράγονται, τόσο πιο χαμηλό είναι το μέσο σταθερό κόστος ανά μονάδα προϊόντος. Το γεγονός αυτό, δεν προϋποθέτει ότι θα οδηγήσει και σε περισσότερες πωλήσεις και αύξηση των κερδών, αντίθετα, μπορεί να δημιουργήσει επιπλέον κόστη όπως της αποθήκευσης των αποθεμάτων ή κόστη

ευκαιρίας από τη μη χρησιμοποίηση των παραγωγικών αυτών συντελεστών σε πιο επικερδείς δραστηριότητες. Βέβαια ισχύει και το αντίθετο, δηλαδή ότι όσο λιγότερα προϊόντα παράγονται τόσο πιο υψηλό θα είναι το μέσο σταθερό κόστος ανά μονάδα. Έτσι, αλλαγές στον όγκο παραγωγής έχουν αντίκτυπο στην κοστολόγηση το οποίο βασίζεται αποκλειστικά στην συμπεριφορά του κόστους.

- Περιορισμένη χρήση της βάσης επιμερισμού που χρησιμοποιείται για να επιμερίσει τα σταθερά κόστη. Η πλήρης Κοστολόγηση δεν ενδείκνυται για τον προσδιορισμό της αποδοτικότητας ή της κερδοφορίας των κατ' είδος προϊόντων καθώς και για την λήψη αποφάσεων αποδοχής ή απόρριψης μιας έκτακτης παραγγελίας ή πωλήσεων.
- Ένα ή και περισσότερα στοιχεία κόστους που συχνά συμπεριλαμβάνονται στο μοναδιαίο κόστος με βάση την πλήρη κοστολόγηση μπορεί να μην είναι σχετικά με τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιείται η συγκεκριμένη κοστολογική προσέγγιση. Επομένως, μπορεί να οδηγήσει σε παραπλανητικό υπολογισμό του κόστους του προϊόντος και του μίγματος των προϊόντων που μπορεί να παράγει μια επιχείρηση. Για παράδειγμα, η απόσβεση πάγιου στοιχείου πολλές φορές συμπεριλαμβάνεται στο κόστος του προϊόντος με την πλήρη κοστολόγηση άσχετα με το γεγονός ότι το κόστος για την αγορά του πάγιου δεν είναι σχετικό με την μονάδα προϊόντος που παράγονται.

5. Η Οικονομία της Ελλάδος την Περίοδο 2000 – 2009

Η Ελλάδα είναι ανεπτυγμένη οικονομία στην οποία η δραστηριότητα του δημόσιου τομέα αντιπροσωπεύει περίπου το 40% του ΑΕΠ και της οποίας το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αντιστοιχεί σε περίπου δύο τρίτα των πλουσιότερων κρατών-μελών της ευρωζώνης. Ο τουρισμός συμβάλλει στο 15% του ΑΕΠ περίπου. Οι μετανάστες αποτελούν περίπου το ένα πέμπτο του εργατικού δυναμικού, και απασχολούνται κυρίως στον αγροτικό τομέα σε ανειδίκευτες θέσεις εργασίας. Η Ελλάδα αποτελεί μείζονα δικαιούχο της βοήθειας της ΕΕ, που αντιστοιχεί σε περίπου 3,3% του ετήσιου ΑΕΠ. Η ελληνική οικονομία αυξανόταν κατά περίπου 4,0% ετησίως μεταξύ 2003 και 2007, εν μέρει λόγω των δαπανών για υποδομές που σχετίζονταν με τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004, και εν μέρει λόγω της αυξημένης διαθεσιμότητας πιστώσεων, η οποία τροφοδότησε υψηλά επίπεδα καταναλωτικών δαπανών. Αλλά η οικονομία εισήλθε σε ύφεση από το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, των αυστηρότερων όρων χορήγησης πίστωσης, και τελικά της αποτυχίας αποτελεσματικής αντιμετώπισης του διογκούμενου ελλείμματος στον κρατικό προϋπολογισμό, το οποίο τροφοδότησε το συσσωρευμένο δημόσιο χρέος σε επίπεδα που θεωρήθηκαν μη βιώσιμα από τις διεθνείς αγορές.

• 2000

Το 2000 ήταν έτος σταθμός στην πορεία της ελληνικής οικονομίας. Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Feira την 19η Ιουνίου 2000 για την πλήρη συμμετοχή της Ελλάδος στο τελικό στάδιο της Ο.Ν.Ε. από την 1η Ιανουαρίου 2001 αποτελεί ιστορικό γεγονός για την χώρα, με πολλαπλές συνέπειες για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας και τον ρόλο της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κατά το 2000 η Ελληνική οικονομία υπερέβη, για πέμπτη συνεχή χρονιά, το μέσο ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Προσωρινές εκτιμήσεις φέρουν το πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας να έχει αυξηθεί κατά 4,1%, έναντι αύξησης 3,4% του συνόλου των χωρών της Ε.Ε. Η αύξηση του Α.Ε.Π. ήταν το αποτέλεσμα της αύξησης της συνολικής εγχώριας ζήτησης. Η επενδυτική δραστηριότητα ήταν έντονη τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από το δημόσιο τομέα και τροφοδοτήθηκε κυρίως από τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής αλλά και

από επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό. Η επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας οδήγησε σε μικρή μείωση του ποσοστού ανεργίας από 12% το 1999 σε 11,3% το 2000. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔTK αυξήθηκε κατά 2,9% έναντι 2,1% το 1999. Με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔTK) αυξήθηκε κατά 3,2% έναντι 2,4% το 1999. Αυτή η επιτάχυνση του πληθωρισμού το 2000 οφείλεται κατά πολύ στην αύξηση της τιμής του πετρελαίου και στην εξασθένηση του ευρώ έναντι του δολαρίου. Οι νομισματικές εξελίξεις το έτος αυτό χαρακτηρίστηκαν επίσης από τη σταδιακή σύγκλιση των εγχωρίων επιτοκίων προς τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ, ενόψει της συμμετοχής της χώρας στο τελικό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

- **2001**

Στην διατήρηση υψηλού ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έχει συμβάλει η βελτίωση των συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας με την αναμενόμενη ένταξη της Ελλάδας στην ζώνη του ευρώ καθώς και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που πρόκειται να πραγματοποιηθούν.

Παρά τη διεθνή οικονομική επιβράδυνση, ιδιαίτερα μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ, η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με ικανοποιητικούς ρυθμούς και το 2001. Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για το 2001 διαμορφώθηκε στο 4,1% από 4,3% του 2000, ξεπερνώντας για έκτη συνεχή χρονιά τον ρυθμό ανάπτυξης της ευρωζώνης, όπου διαμορφώθηκε στο 1,6%. Η διατήρηση του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης συνέβαλε η μείωση των επιτοκίων δανεισμού όπως επίσης και η προοπτική άμεσης εκταμίευσης του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και οι προετοιμασίες για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Έτσι τα επιτόκια διολίσθησαν από τα επίπεδα του 4,75%, στις αρχές του χρόνου, στα επίπεδα του 3,25% στο κλείσιμο της χρονιάς. Ο σχετικά συνεχιζόμενος υψηλός ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας έχει συντελέσει στην μείωση της διαφοράς βιοτικού επιπέδου μεταξύ της Ελλάδος και της ΕΕ. Θετικό επίσης χαρακτηρίζεται το γεγονός ότι το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας μειώθηκε για δεύτερο κατά σειρά έτος (σε 10,5%, από 11,1% το 2000 και 11,9% το 1999). Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔTK αυξήθηκε κατά 3,7% έναντι 2,9% το 2000. Με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔTK), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2001 στο 3,4%, δηλαδή σε επίπεδο ελαφρά υψηλότερο από ότι το 2000 (3,2%). Η

νομισματική πολιτική πλέον ασκείται κεντρικά από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, βασικός στόχος της οποίας είναι η σταθερότητα των τιμών. Η νομισματική πολιτική που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του 2001, ήταν εκείνη της μειώσεως των επιτοκίων προκειμένου να ενδυναμωθεί η εγχώρια ζήτηση και εν γένει η οικονομική ανάπτυξη των χωρών της ζώνης ευρώ.

- **2002**

Με την εισαγωγή του ευρώ ως εθνικού νομίσματος το 2002, ξεκινά μια νέα εποχή για την ελληνική οικονομία γενικότερα και την ελληνική επιχείρηση ειδικότερα. Η συμμετοχή της Ελλάδος στην ζώνη του ευρώ είχε ως συνέπεια την διαμόρφωση ενός μακροοικονομικού περιβάλλοντος χαμηλών επιτοκίων και περιορισμένου συναλλαγματικού κινδύνου. Κατά το έτος 2002, η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης παρά την δυσμενή διεθνή οικονομική συγκυρία. Χαρακτηριστικά της συγκυρίας αυτής ήταν η σοβαρή επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αυξημένη αβεβαιότητα που επικράτησε εξαιτίας του ενδεχομένου πολεμικής σύγκρουσης στο Ιράκ και οι αρνητικές επιδράσεις από τη συνεχιζόμενη για τρίτο κατά σειρά έτος πτώση των τιμών των μετοχών στις παγκόσμιες χρηματιστηριακές αγορές.

Το 2002 ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 3,8% υπερβαίνοντας, για έβδομο κατά σειρά έτος, το μέσο όρο της ΕΕ. Στη διατήρηση του υψηλού ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια συνετέλεσαν επίσης ο υψηλός ρυθμός αύξησης των επενδύσεων για έργα υποδομής, ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις που συνδέεται με την υλοποίηση των έργων που εντάσσονται στο Γ' κοινοτικό πλαίσιο στήριξης καθώς και με την προετοιμασία των ολυμπιακών αγώνων. Παρά τις συνθήκες οικονομικής σταθερότητας και αξιοπιστίας τις οποίες διασφαλίζει η συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ το ποσοστό ανεργίας εξακολούθησε να μειώνεται με σχετικά βραδύ ρυθμό. Το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 9,9 % υποχωρώντας, για πρώτη φορά από το 1997, κάτω από 10%. Με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2002 στο 3,6%, δηλαδή σε επίπεδο ελαφρά υψηλότερο από ότι το 2001 (3,4%). Παρόλο που ο πληθωρισμός συγκρατήθηκε σε παρόμοια επίπεδα με το 2001, παρέμεινε για τρίτη συνεχόμενη χρόνια υψηλότερος από το μέσο όρο των κρατών της ζώνης του ευρώ. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ αυξήθηκε κατά

3,9% έναντι 3,7% το 2001. Κατά το έτος 2002, η Eurostat υπέδειξε αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού ορισμένων δαπανών του προϋπολογισμού που οδήγησε στην αναθεώρηση βασικών μακροοικονομικών δημοσιοοικονομικών μεγεθών. Συνεπώς το δημόσιο χρέος αυξήθηκε στο 105,6% του Α.Ε.Π.

Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, 1999-2002

	1999	2000	2001	2002
Συνολική δαπάνη & ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Α.Ε.Π.) (Ποσοστό μεταβολής έναντι προηγούμενου έτους σε σταθερές τιμές)				
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	3,4	4,3	4,1	3,8
Ιδιωτική κατανάλωση	2,9	3,2	3,2	3,0
Δημόσια κατανάλωση	-0,1	2,3	0,5	1,5
Ιδιωτικές επενδύσεις	14,7	8,1	6,1	9,1
Δημόσιες επενδύσεις	5,8	6,2	5,1	0,5
Εγχώρια τελική ζήτηση	2,9	4,4	3,7	4,1
Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	6,5	18,9	-1,3	1,4
Εισαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	3,9	15,0	-1,9	1,9
Παραγωγή & απασχόληση				
Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής (% ετήσια μεταβολής)	2,8	7,7	2,4 ¹	0,1 ²
Παραγωγικότητα της εργασίας (% ετήσια μεταβολής)	4,1	4,6	4,4	3,5
Ονομαστικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (% ετήσια μετ.)	0,6	1,6	0,9	2,6
Μέσος πραγματικός μισθός (% ετήσια μεταβολής)	2,4	3,0	2,3	3,0
Ποσοστό ανεργίας	12,0	11,4	10,4	10,0
Νομισματικά μεγέθη				
Πληθωρισμός (Γ.Δ.Τ.Κ. μέση ετήσια μεταβολή)	2,6	3,2	3,4	3,6
Πληθωρισμός (εναρμονισμένος Γ.Δ.Τ.Κ., μέση ετήσια μεταβολή)	2,1	2,9	3,7	3,9
Ιδιωτικές καταθέσεις & συμφωνίες επαναγοράς (% ετήσια μετ.)	11,0	15,7	15,3	2,6 ³
Συνολική πιστωτική επέκταση (% ετήσια μεταβολής)	12,2	15,3	9,3	6,8 ³
Πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα (% ετήσια μετ.)	12,7	27,6	24,8	18,2 ³
Πιστωτική επέκταση προς τη γενική κυβέρνηση (% ετήσια μετ.)	11,0	6,1	-4,6	-5,8 ³
Απόδοση δεκαετών ομολόγων (% μέσος όρος έτους)	6,3	6,1	5,3	5,1
Δημοσιονομικά μεγέθη (ποσοστό επί του Α.Ε.Π.)				
Δημοσιονομικό αποτέλεσμα γενικής κυβέρνησης	-1,8	-1,1	-1,2	-1,1
Πρωτογενές πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης	5,8	6,1	5,1	4,4
Δημόσιο χρέος γενικής κυβέρνησης	104,6	102,7	99,6	106,0
Εξωτερικές συναλλαγές				
Δείκτης σταθμισμένης συναλλ. ισοτιμίας (% ετήσια μεταβολής)	-0,9	-6,5	-0,6	0,7 ⁴
Εμπορικό ισοζύγιο (% επί του Α.Ε.Π.)	-13,9	-16,2	-14,9	-14,3
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% επί του Α.Ε.Π.)	-3,2	-4,5	-4,8	-4,7

Πηγές: ΥΠΕΘΟ: Δ/ση Μακροοικονομικής Ανάλυσης, Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας & Ανάπτυξης 2002-2006, Δεκέμβριος 2002.

Τράπεζα της Ελλάδος: Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκορίας, Νοέμβριος 2002.

¹ 1 Ιαν. - Νοέμ. 2001, ² 1 Ιαν. - Νοε. 2002, ³ Νοε. 2001 - Νοε. 2002, ⁴ 1 Ιαν. - Οκτ. 2002

Πίνακας 4: Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας, 1999-2002

- **2003**

Κατά το έτος 2003, η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, υπερβαίνοντας για όγδοο συνεχόμενο έτος, το ρυθμό ανάπτυξης των χωρών της ΕΕ. Παρά τη συνεχόμενη ανάπτυξη των τελευταίων χρονών, η ελληνική οικονομία συνεχίζει να αναζητά την επίλυση δυο βασικών της προβλημάτων:

- Τη Χαμηλή διεθνής ανταγωνιστικότητα
- Δημοσιοοικονομικές ανισορροπίες

Η άσκηση νομισματικής πολιτικής από την Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα σημαίνει έλλειψη νομισματικής αυτονομίας και άρα ότι οι κυβερνήσεις μπορούν πλέον να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα μόνον με δημοσιονομικά μέτρα ή/και διαρθρωτικές αλλαγές.

Το 2003 ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 4,2% καθιστώντας τον υψηλότερο μεταξύ των 15 χωρών της ΕΕ. Στη διατήρηση του υψηλού ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια συνετέλεσαν η ισχυρή άνοδος της εγχώριας ζήτησης, η ανάκαμψη των εξαγωγών, η διατήρηση χαμηλών νομισματικών συνθηκών και οι συνεχιζόμενες εισροές κοινοτικών πόρων. Το ποσοστό ανεργίας παρουσίασε αξιοσημείωτη μείωση, υποχωρώντας στο 9,5 % . Ο πληθωρισμός ύστερα από συνεχιζόμενη ανοδική πορεία παρουσίασε υποχώρηση. Αναλυτικότερα, με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2003 στο 3,5%, δηλαδή σε επίπεδο παρόμοιο με το 2002 (3,6%). Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ υποχώρησε στο 3,4% έναντι 3,9% το 2002. Παρά την συνεχόμενη ανάπτυξη της οικονομία της, η Ελλάδα απομακρύνεται από το στόχο του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης που προβλέπει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό. Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού έφτασε το 2,95% το 2003 έναντι 1,4% το 2002, ενώ το δημόσιο χρέος παρέμεινε σταθερό στο 103%, ως ποσοστό του ΑΕΠ, καθιστώντας το δεύτερο μεγαλύτερο της ευρωζώνης.

- **2004**

Και το 2004, η Ελλάδα κατάφερε να συνεχίσει την αναπτυξιακή πορεία των τελευταίων ετών. Οι συντελεστές ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας αποτελούν οι εισροές κοινοτικών πόρων και Οι Ολυμπιακοί Αγώνες (Ο.Α.) τόσο με την εγχώρια

καταναλωτική δαπάνη που δημιουργούν όσο και με τις επενδύσεις, που έχουν αυξητική επίδραση στο παραγωγικό δυναμικό της χώρας.

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για το 2004 διαμορφώθηκε στο 4,7% έναντι 4,5% το 2003, κατατάσσοντας την Ελλάδα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ με τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης κατά το 2004. Παρά την συνεχιζόμενη ανάπτυξη και το κλίμα εφορίας που επικρατούσε λόγω της διοργάνωσης των Ολυμπιακών αγώνων, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 11% το 2004 έναντι 9,5% το 2003. Η αύξηση αυτή οφείλεται εν μέρη και στην στατιστική αναθεώρηση των στοιχείων του εργατικού δυναμικού. Ο πληθωρισμός παρέμεινε στάσιμος παρά την άνοδο της τιμής του πετρελαίου και του ονομαστικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Αναλυτικότερα, με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2004 στο 2,9%, δηλαδή σε επίπεδο παρόμοιο με το 2003 (3,1%). Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ υποχώρησε στο 3% έναντι 3,4% το 2003. Ο μέσος εναρμονισμένος ΔΤΚ παρέμεινε σε επίπεδο υψηλότερου του μέσου όρου της ΕΕ (1,9%). Η αναπροσαρμογή της μεθόδου υπολογισμού των δημοσιοοικονομικών μεγεθών είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 5,3% έναντι 4,6% το 2003, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 109,3% έναντι 109,9% το 2003, καθιστώντας το μεγαλύτερο μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ. Η συνεχιζόμενη επιτάχυνση τόσο του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος όσο και του πληθωρισμού έχει συντελέσει στην διάβρωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας και στην αύξηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ.

- **2005**

Το 2005 η ελληνική οικονομία εμφανίστηκε αρκετά ανθεκτική στις δυσμενείς επιδράσεις και διαταραχές, εμφανίζοντας έναν από τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρωζώνη εμφανίζοντας όμως μια μικρή επιβράδυνση σε σύγκριση με τους υψηλούς ρυθμούς των τελευταίων ετών, γεγονός που οφείλεται αφενός στην επάνοδο της εγχώριας ζήτησης σε διατηρήσιμους ρυθμούς αύξησης, μετά την εξάλειψη της ευεργετικής επίδρασης την οποία άσκησαν οι δαπάνες που συνδέονταν με τους ολυμπιακούς αγώνες, και αφετέρου στην αρνητική επίδραση από την άνοδο των τιμών του πετρελαίου.

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για το 2005 διαμορφώθηκε στο 3,7% έναντι 4,7% το 2004. Παρά την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης, η Ελλάδα κατατάσσεται για ένα ακόμη χρόνο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ με τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης όπου ο αντίστοιχος μέσος όρος ανέρχεται στο 1,3%. Κατά το έτος 2005 ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε γεγονός που οφείλετε στην άνοδο της τιμής του πετρελαίου και στην αύξηση του ΦΠΑ κατά μια μονάδα. Αναλυτικότερα, με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2005 στο 3,5% έναντι 2,9% το 2004. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 3,5% έναντι 3% το 2004. Ο μέσος εναρμονισμένος ΔΤΚ παρέμεινε σε επίπεδο υψηλότερου του μέσου όρου της ΕΕ (2,2%). Η επί σειρά ετών απόκλιση του πληθωρισμού της Ελλάδας από τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ έχει συντελέσει κατά ένα μέρος στη διάβρωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της διάβρωσης είναι η αύξηση σωρευτικά κατά 27,5% του σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε σύγκριση με τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους όπως επίσης και η αύξηση σωρευτικά κατά 12,5% των σχετικών τιμών καταναλωτή της Ελλάδος κατά τη διάρκεια της πενταετία 2001 - 2005. Το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε το 2005 στο 10,4 % έναντι 11% το 2004 αλλά παραμένει ένα από τα μεγαλύτερα στην ΕΕ. Όσο αναφορά τις δημοσιοοικονομικές εξελίξεις, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε στο 4,5% έναντι 5,3% το 2004, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 107,5% έναντι 109,3% το 2004, καθιστώντας το για ακόμα μια χρονιά το μεγαλύτερο στη ζώνη του ευρώ. Στις αρχές του 2005 η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύτηκε να λάβει μέτρα για μείωση του ελλείμματος κάτω από το 3% ως το τέλος του 2006, ύστερα από σχετική σύσταση του συμβουλίου οικονομίας και οικονομικών. Σημειώνεται όμως ότι η μείωση του ελλείμματος στηρίχτηκε σε μέτρα που προέβλεπαν την περικοπή των δημοσίων επενδύσεων και λιγότερο σε μείωση των τρεχουσών δαπανών.

- **2006**

Το 2006 η ελληνική οικονομία εξακολούθησε να αναπτύσσεται με υψηλό ρυθμό, σημειώνοντας αισθητή βελτίωση σε όλες τις συνιστώσες της. 2006 ήταν ικανοποιητικές: το ΑΕΠ αυξήθηκε, υπερβαίνοντας το μέσο όρο της δεκαετίας, ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε, η απασχόληση αυξήθηκε ταχύτερα ενώ περιορίστηκε η ανεργία.

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 4%, ελαφρά υψηλότερα έναντι 3,7% το 2005. Η επί σειρά ετών υψηλή ανάπτυξη συνέβαλε στην πρόοδο όσον αφορά τη σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου της Ελλάδος προς το μέσο όρο των περισσότερο ανεπτυγμένων οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις η Ελλάδα εξακολουθεί να εμφανίζει πολύ υψηλότερο πληθωρισμό σε σχέση με τον μέσο ευρωπαϊκό, καθώς οι αιτίες που δημιουργούν αυτήν την απόκλιση δεν έχουν εκλείψει. Το 2006 χαρακτηρίζονται από επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών σε σχέση με το 2005, παρά την αύξηση των τιμών του πετρελαίου στο διεθνές περιβάλλον. Αναλυτικότερα, με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2006 στο 3,2% έναντι 3,5% το 2005. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 3,2% έναντι 3,5% το 2005. Η διάφορα του μέσου πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και της ευρωζώνης μειώθηκε από 1,5 εκατοστιαίες μονάδες το 2005 σε 1,2 εκατοστιαίες μονάδες το 2006. Στην αγορά εργασίας, ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού της ανεργίας στο 9,2% έναντι 10,4% το 2005. Οι διαρθρωτικές κινήσεις για την εξυγίανση των δημοσιοοικονομικών της Ελλάδας συνεχίστηκαν και το 2006, δίνοντας έμφαση στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στην περαιτέρω μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος και στον εξορθολογισμό των δαπανών. Το αποτέλεσμα την όλης προσπάθειας δημοσιοοικονομικής εξυγίανσης ήταν η μείωση τόσο του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 2,6% έναντι 4,5% το 2005, όσο και του χρέους της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 104,1% έναντι 107,5% το 2005. Όμως παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί η ελληνική οικονομία συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά τις μέσο μακροπρόθεσμες εξελίξεις. Ως βασικές ξεχωρίζουν η απόκλιση του πληθωρισμού από το μέσο επίπεδο της Ευρωζώνης, η υψηλή ακόμα ανεργία, το συνεχώς διογκούμενο ελλείμματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και τα εμπόδια στην επιχειρηματική δραστηριότητα, που εμμένουν παρά την πρόοδο που έχει συντελεσθεί.

- **2007**

Το 2007, η ελληνική οικονομία χαρακτηρίστηκε από σημαντική οικονομική ανάπτυξη παρά την διεθνής χρηματοπιστωτική αναταραχή και την άνοδο των τιμών του πετρελαίου κατά το τρίτο τετράμηνο του 2007. Η επίδραση αυτών των διεθνών εξελίξεων στην ελληνική οικονομία υπήρξε περιορισμένη το 2007. Η βελτίωση της

ελληνικής οικονομίας οφείλεται κυρίως στην εγχώρια ζήτηση, κατανάλωση και επενδύσεις

Το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 4,0% το 2007, έναντι 4,2% το 2006. Έτσι, ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2007 και πάλι υπερέβη σημαντικά τον αντίστοιχο ρυθμό της ζώνης του ευρώ ως συνόλου, στηριζόμενος, όπως και τα προηγούμενα έτη, από την αύξηση της εγχώριας ζήτησης (τόσο της ιδιωτικής κατανάλωσης όσο και των επενδύσεων. Συνεχίζεται έτσι μια μακρά περίοδος ανόδου, με ετήσιους ρυθμούς ταχύτερους από τον μέσο όρο της ΕΕ-27, με αποτέλεσμα την προσέγγιση του κατά κεφαλή εισοδήματος στη μέση ευρωπαϊκή τιμή. Αν και η συμμετοχή της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ διασφαλίζει συνθήκες νομισματικής σταθερότητας, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα συνεχίζει να είναι υψηλός και να υπερβαίνει την τελευταία επταετία το μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ. . Αναλυτικότερα, με βάση τον εθνικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε το 2007 στο 3% έναντι 3,2% το 2006. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 2,9% έναντι 3,2% το 2006. Το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε το 2007 στο 8 % έναντι 9,2% το 2006, παραμένοντας για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά κάτω από το 10%. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται ότι η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται ακόμη από μικρότερη δυνατότητα δημιουργίας θέσεων εργασίας σε σύγκριση με άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Και το 2007 η δημοσιονομική εξυγίανση συνεχίστηκε βάση του προγράμματος σταθερότητας και ανάπτυξης 2007-2010. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης έφθασε στο 2,8% του ΑΕΠ το 2007, έναντι 2,6% το 2006, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης υποχώρησε από 95,3% σε 94,5% του ΑΕΠ, και παραμένει το δεύτερο σε μέγεθος μεταξύ των 27 χωρών της ΕΕ. Παράλληλα, το συνεχώς αυξανόμενο μερίδιο του εθνικού εισοδήματος που κατευθύνεται στην αποπληρωμή των τόκων συντελεί στην περαιτέρω διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών με δυσμενείς συνέπειες για την ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων.

- **2008**

Κατά το 2008 η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται εν μέσω της μεγαλύτερης χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης από τη δεκαετία του 1930 με αποτέλεσμα την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της διεθνούς οικονομίας και ειδικότερα των ΗΠΑ και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα

επιδεινώθηκε σημαντικά εντός του 2008 και ειδικότερα κατά το τελευταίο τρίμηνο. Σε κάθε περίπτωση πάντως, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξής της δεν έχει πληγεί σημαντικά έως τώρα, καθώς η ελληνική οικονομία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην εγχώρια ζήτηση, η αξία των ακινήτων δεν έχει επηρεαστεί σημαντικά και τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών δεν έχουν υποστεί αντίστοιχη απομείωση όπως οι άλλες Τράπεζες της Ευρωζώνης.

Κατά το έτος 2008, η ελληνική οικονομία παρουσίασε σημαντική επιβράδυνση, ύστερα από την ταχεία ανάπτυξη επί σειρά ετών. Ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, από 4,0% το 2007 σε 3,2% το 2008. Παρά την επιβράδυνση, η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με σχεδόν υπερδιπλάσιο ρυθμό από το μέσο όρο της ευρωζώνης των 15 χωρών (1,2%). Η επιβράδυνση αυτή οφείλεται στην μεγάλη πτώση των επενδύσεων και της δημόσιας κατανάλωσης. Παρά την υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και τις δυσοίωνες προβλέψεις για το 2009 η απασχόληση στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας αυξήθηκε κατά 1,1% και η ανεργία μειώθηκε κατά 0,5%, σε 7,5% από 8% το 2007. Κατά το 2008 ο πληθωρισμός, ύστερα από μια τριετία αποκλιμάκωσης (μέσο ετήσιο ποσοστό 3,5% το 2005, 3,2% το 2006 και 2,9% το 2007) επιταχύνθηκε και διαμορφώθηκε στο 4,3% το 2008 έναντι 3% το 2007. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 4,3% έναντι 3,5% στην ευρωζώνη. Το 2008 Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο 3,7% του ΑΕΠ έναντι 3,5% το 2007, ξεπερνώντας για δεύτερο συνεχές έτος, την τιμή αναφοράς της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Ταυτόχρονα το χρέος της γενικής κυβέρνησης παρέμεινε σταθερό στο 95% του ΑΕΠ, και παραμένει το δεύτερο σε μέγεθος μεταξύ των 27 χωρών της ΕΕ. Η διεθνής κρίση ξεκίνησε από τον χρηματοπιστωτικό τομέα, η διάχυσή της όμως στην πραγματική οικονομία και η μακροοικονομική συρρίκνωση έχουν δημιουργήσει ένα φαύλο κύκλο αρνητικών αλληλεπιδράσεων: Η δυσλειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών συμπιέζει την οικονομική δραστηριότητα και, με τη σειρά της, η εξασθένηση της οικονομικής δραστηριότητας θέτει προσκόμματα και προκλήσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα, που δυσχεραίνουν τους όρους και τις συνθήκες δανεισμού των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

• 2009

Οι ισχυρές αναταράξεις, που ξεκίνησαν τον Αύγουστο του 2007 στις ΗΠΑ και μεταδόθηκαν σε όλο τον κόσμο, συνεχίζονται για τρίτο συνεχόμενο χρόνο. Το 2009 η

Ελλάδα υφίσταται εντονότερα τις συνέπειες της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, αλλά και από τις εγχώριες μακροοικονομικές ανισορροπίες. Η διεθνής αβεβαιότητα προκάλεσε μεγαλύτερη εστίαση των διεθνών αγορών χρήματος και κεφαλαίου στις στρεβλώσεις της ελληνικής οικονομίας, και ιδιαίτερα στα υψηλά ελλείμματα και το υψηλό χρέος που προκάλεσε μια σειρά υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας. Αυτές οδήγησαν σε μεγάλη διεύρυνση των επιτοκιακών περιθωρίων δανεισμού (spreads), με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του κόστους δανεισμού και εξυπηρέτησης του χρέους του Δημοσίου.

Κατά το 2009 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 1,2 %, επηρεαζόμενο κυρίως από τη μεγάλη πτώση των επενδύσεων, αλλά και της ιδιωτικής κατανάλωσης και των εξαγωγών. Αντίθετα η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε κατά 11% σε σταθερές τιμές το 2009 συμβάλλοντας θετικά στην συγκράτηση του ΑΕΠ. Η υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης επηρέασε αρνητικά την απασχόληση και διέυρυνε την ανεργία. Η συνολική απασχόληση μειώθηκε κατά 1,1%, και η ανεργία αυξήθηκε στο 9% από 7,5% το 2008. Κατά το 2009 ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε σημαντικά και διαμορφώθηκε στο 1,2% έναντι 4,3% το 2008. Η επιβράδυνση αυτή οφείλετε κατά μεγάλο βαθμό στη μείωση της εγχώριας ζήτησης, του χαμηλότερου επιπέδου πληθωρισμού στην Ευρωζώνη όπου διαμορφώθηκε στο 0,6% και στις χαμηλότερες σε σχέση με το 2008 τιμές του πετρελαίου στη διεθνή αγορά. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού με βάση τον εναρμονισμένο ΔΤΚ διαμορφώθηκε στο 1,3%. Χαρακτηριστικό των δημοσιονομικών εξελίξεων το 2009 ήταν η σημαντική επιδείνωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης το οποίο έφθασε στο 12,7% του ΑΕΠ έναντι 7,7% το 2008. Το υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 οδήγησε σε μια ανάλογη αύξηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης στο 113,45% του ΑΕΠ το υψηλότερο στη ζώνη του ευρώ μετά από εκείνο της Ιταλίας, έναντι 99,2% που ήταν το 2008.

6. Μεθοδολογία Έρευνας

6.1 Γραμμική Παλινδρόμηση

Η χρήση των στατιστικών τεχνικών για να αναλυθεί η συμπεριφορά του κόστους παρέχει μια επιστημονικότερη ανάλυση. Η παλινδρόμηση είναι από τα πιο σημαντικά εργαλεία του οικονομέτρη για να αναλύσει οικονομικά-χρηματοοικονομικά φαινόμενα. Ασχολείται με την περιγραφή και αξιολόγηση των σχέσεων μεταξύ μιας μεταβλητής (η οποία πολύ συχνά ονομάζεται εξαρτημένη) με μία ή περισσότερες μεταβλητές, οι οποίες ονομάζονται ανεξάρτητες. Συγκεκριμένα η παλινδρόμηση εξετάζει πως οι μεταβολές των ανεξάρτητων μεταβλητών επηρεάζουν την εξαρτημένη. Μια παλινδρόμηση αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη τα γνωστά κριτήρια ελέγχου όπως ο συντελεστής προσδιορισμού R^2 και οι έλεγχοι σημαντικότητας t και F .

7. Αποτελέσματα Έρευνας

Το παρακάτω μοντέλο εξετάζει το επίπεδο συσχετίσεις το καθαρού κέρδους με

- Κόστος πωληθέντων
- Συνολικό κόστος παραγωγής
- Καθαρή αξία παγίων
- Συνολικό Ενεργητικό
- Κύκλος εργασιών

Dependent Variable: NET_PROFIT
Method: Panel Least Squares
Date: 07/14/13 Time: 18:25
Sample (adjusted): 2002 2009
Periods included: 8
Cross-sections included: 745
Total panel (unbalanced) observations: 5469
Convergence achieved after 11 iterations

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
COST_OF_GOODS_SOLD	-1.124654	0.022217	-50.62078	0.0000
COST_OF_PRODUCTION	0.037650	0.022545	1.670017	0.0950
NET_VALUE_OF_FIXED_ASSE...	0.065745	0.008642	7.607646	0.0000
TOTAL_ASSETS	-0.147544	0.005603	-26.33170	0.0000
SALES	1.080921	0.007459	144.9062	0.0000
C	-121721.9	60986.06	-1.995898	0.0460
AR(1)	0.785019	0.009960	78.81365	0.0000
R-squared	0.900386	Mean dependent var	319749.9	
Adjusted R-squared	0.900277	S.D. dependent var	2782484.	
S.E. of regression	878679.2	Akaike info criterion	30.21151	
Sum squared resid	4.22E+15	Schwarz criterion	30.21996	
Log likelihood	-82606.36	Hannan-Quinn criter.	30.21446	
F-statistic	8228.313	Durbin-Watson stat	2.278086	
Prob(F-statistic)	0.000000			
Inverted AR Roots	.79			

Πινάκας 5: Αποτελέσματα παλινδρόμησης, eViews.

Στο μοντέλο έγινε διόρθωση αυτοσυσχετίσης κάνοντας χρήση μιας σχετικής υστερίας AR(1).

Κόστος πωληθέντων: Ο συντελεστής του κόστος πωληθέντων είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Υπάρχει αρνητική συσχέτιση με τα καθαρά κέρδη, η αλλιώς για κάθε 1€ επιπλέον κόστους τα κέρδη μειώνονται κατά 1.12€ με δεδομένο ότι όλοι οι υπόλοιποι παράγοντες παραμένουν σταθεροί.

Συνολικό κόστος παραγωγής: Το συνολικό κόστος παραγωγής δεν έχει καμία

επίδραση στα καθαρά κέρδη. Είναι μη στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Καθαρή αξία παγίων: Ο συντελεστής της καθαρής αξίας των παγίων είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Υπάρχει θετική συσχέτιση με τα καθαρά κέρδη, που σημαίνει πως όσο αυξάνονται τα σταθερά πάγια τόσο πιο πολλά κέρδη βγάζει, η αλλιώς για κάθε 1€ αύξηση στα πάγια, τα κέρδη αυξάνονται κατά 0.06€.

Συνολικό Ενεργητικό: Ο συντελεστής του συνολικού ενεργητικού είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Το ύψος του ενεργητικού μιας επιχείρησης επηρεάζει αρνητικά τα καθαρά κέρδη.

Κύκλος εργασιών: Ο συντελεστής του κύκλου εργασιών είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Υπάρχει θετική συσχέτιση με τα καθαρά κέρδη, η αλλιώς για κάθε 1€ αύξησης του κύκλου εργασιών τα κέρδη αυξάνονται κατά 1.08€ με δεδομένο ότι όλοι οι υπόλοιποι παράγοντες παραμένουν σταθεροί.

Το $R^2=90\%$ είναι αρκετά υψηλό, και σημαίνει πως η διακύμανση των ανεξάρτητων παραγόντων εξηγεί κατά 90% την διακύμανση των κερδών.

8. Πρόταση για περαιτέρω έρευνα

Δεδομένης της σημασίας της κατανόησης του κόστους για όσους βρίσκονται εντός και εκτός μιας εταιρίας, όπως μάνατζερ, χρηματοοικονομικούς αναλυτές, επενδυτές και ελεγκτών προτείνονται τα παρακάτω θέματα για περαιτέρω έρευνα:

- Εξέταση της επίδρασης των αλλαγών στις πωλήσεις στη ασύμμετρη συμπεριφοράς κόστους..
- Μελέτη της σχέσης της αισιοδοξίας της διοίκησης με τη σ ασύμμετρη συμπεριφοράς κόστους σε διάφορες βιομηχανίες.
- Εξέταση της σχέσης μεταξύ της δομής κόστους με τη συμπεριφορά της κάθε δαπάνης.

9. Βιβλιογραφία

Duncan, Williamson, Cost and Management Accounting, Prentice Hall, 1996, σελ. 337-382 σελ.313—335

Gayle L. , Rayburn, Cost Accounting :Using a cost management approach, 6th edition, Irwin Publishing, 1996

Πάγγειος Ιωάννης, Θεωρία Κόστους Τεύχος II, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα 1993 σελ.13-78

Horngren, Bhimani, Foster, Datar, Management and Cost Accounting, 10th edition, Prentice Hall, 1999 σελ.198-234

Boer Germain, Direct Cost and Contribution Accounting. An Integrated Management Accounting System, Willey and Sons, 1987

Lucas Mike, Absorption costing for decision-making, Management Accounting (British), Oct 1997 v75 n9 p42(3)

Lynch, Williamson, Accounting for Management Planning and Control, Mc Graw-Hill, 1976

Hilton, Maher, Selto, Cost Management Strategies for Business Decisions, 2nd edition, Mc Graw-Hill, 2003 σελ. 58-65

Garrison R. , Noreen E. ,Managerial Accounting, 9th edition, Mc Graw-Hill, 2000 σελ.282-319

Hilton R. , Managerial Accounting, 3rd edition, Mc Graw-Hill, 1997

Schwartz Marlyn A., Cost concepts. (understanding various types of costs in decision-making) (Accounting Scene), The National Public Accountant, May 1992 v37 n5 p6(2)

Thackray Paul, Facing up to the risks. (risks faced by accountants in practice), Management Accounting (British), April 1995 v73 n4 p68(1)

Thompson Kevin D. , Business management: planning for profit, Black Enterprise, April 1993 v23 n9 p92(5)

Sticky Cost Behavior: Theory and Evidence, Rajiv D. Banker, Dmitri Byzalov, Jose M. Plehn-Dujowich, January 21, 2011

Understanding Sticky Costs and the factors affecting Cost Behavior: “Cost stickiness Theory and its possible implementations”, John Sorros, Alkiviadis Karagiorgos

Asymmetric Timeliness of Earnings: Conservatism or Sticky Costs?Rajiv Banker, Sudipta Basu, Dmitri Byzalov, Yunsheng Janice Chen.

Sikka, T.K. (2003), “Fundamental of Cost Accounting” India, Viva Books Private Ltd. 5th Edition

- Anderson MC, Banker RD, Huang R, Janakiraman S (2007) Cost behavior and fundamental analysis of SG&A costs. J Acc Audit Finance 22(1):1–28*
- Khaleghi Moghadam H, Karami F (2008) Prediction of profit by the model based on cost variability and stickiness. Exp Stud Financ Acc 23:19–42*
- Subramaniam C, Weidenmier Watson M (2016) Additional evidence on the sticky behavior of costs. Adv Manag Acc 26:275–305*
- Kordestani G, Mortazavi SM (2012) Identification of the determinants of stickiness of company costs. J Financ Acc Res 4(3):13–32*
- Khani A, Shafie H (2013) Examination of Information content of costs of general and administrative selling of companies listed in the Tehran Stock Exchange. Sci Res J 2(5):15–25*
- Banker RD, Byzalov D, Plehn-Dujowich JM (2014) Demand uncertainty and cost behavior. Acc Rev 89(3):839–865*
- Sepasi S, Fathi Z, Shaybeh S (2014) Experimental test of stickiness of costs: evidence from Tehran Stock Exchange. J Empir Res Acc 3(12):163–177*